

สอน**นอกกรอบ:**
ยุทธวิธีจับใจศิษย์

สอนนอกกรอบ: ยุทธวิธีจับใจศิษย์

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2556 จำนวน 3,000 เล่ม

ผู้เขียน

วิจารณ์ พานิช

รูปเล่ม

วัฒน์สินธุ์ สุวรรัตนานนท์

พิมพ์ที่

บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

388 อาคารเอสพี (ตึก IBM) ชั้น 13

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์: 02-619-1811

โทรสาร: 02-619-1810, 02-619-1812

อีเมล: info@QLF.or.th

www.QLF.or.th

คำนำ

หนังสือ **สอนนอกกรอบ : ยุทธวิธีจับใจศิษย์** นี้ มาจากการรวบรวมบันทึกใน บล็อก www.gotoknow.org/council จำนวน ๑๕ บันทึก ที่ผมลงบันทึกในช่วงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ จากการตีความหนังสือ *Teaching Outside the Box : How to Grab Your Students by Their Brains* เขียนโดย LauAnne Johnson

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้ ผมก็บอกตัวเองว่า ครูเลาแอนน์ จอห์นสัน เป็น **“ครูเพื่อศิษย์”** คนหนึ่ง ถ้อยคำในหนังสือเล่มนี้ สะท้อนวิญญานครูออกมาอย่างชัดเจน เป็นครูที่ใคร่ครวญครุ่นคิดหาวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์เรียนรู้ประสบผลสำเร็จอยู่ตลอดเวลา โดยเอาใจใส่และเข้าใจศิษย์เป็นรายคน

มองอีกมุมหนึ่ง เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ เน้นหลักการและเทคนิคการเป็นครู นักสร้างแรงบันดาลใจ เห็นคุณค่า และความสามารถของตนเอง ให้แก่ศิษย์ ซึ่งเป็นการกระตุ้นพลังหรือศักยภาพที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่แล้วภายในตน ให้ออกมาทำหน้าที่ เป็นพลังเพื่อการเรียนรู้ เอาชนะความยากลำบากได้

ชีวิตครูเป็นชีวิตที่ต้องทำงานหนักหากตั้งใจเป็นครูที่ดี แต่จะไม่หนักเกินไปหากรู้วิธีทำงานอย่างมีระบบ คำแนะนำในหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ครูเพื่อศิษย์ไทยได้แนวทาง เอามาทดลองฝึกฝน หรือเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เมื่อทำจนชำนาญ ครูทุกคนสามารถบรรลุสภาพครูสอนดี ได้อย่างแน่นอน และจะยิ่งง่ายขึ้น หากครูรวมตัวกันเป็นชุมชนเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ - ชร. คศ. (Professional Learning Community - PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติหน้าที่ครูแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ศิษย์เรียนแบบลงมือทำ และบรรลุทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑

สิ่งที่บอกชัดเจนในหนังสือเล่มนี้ คือ ชีวิตครูเป็นชีวิตที่ดี เป็นชีวิตที่ได้รับผลตอบแทนเป็นความสุขทางใจสูงมาก จากความสำเร็จในชีวิตรุ่นแล้วรุ่นเล่า ข้อความในตอนที่ ๔ เรื่อง “ถ้อยคำที่ก้องอยู่ในหูเด็ก” เป็นตัวอย่าง และผมเชื่อว่า ครูที่รักและเอาใจใส่ศิษย์ทุกคนจะมีประสบการณ์นี้ด้วยตนเอง

ข้อความทั้งหมดในหนังสือ *สอนนอกกรอบ : ยุทธวิธีจับใจศิษย์* นี้ เคยรวบรวมพิมพ์ไปครั้งหนึ่งแล้วในหนังสือ *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑* ซึ่งเป็นหนังสือยอดนิยมนายดีมาจนปัจจุบัน และดาวน์โหลดได้ฟรี ที่ http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf

เมื่อสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ดำริจะจัดพิมพ์หนังสือ *สอนนอกกรอบ : ยุทธวิธีจับใจศิษย์* เป็นเล่มแยกต่างหาก ออกเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก ผมก็มีความยินดีและขออนุโมทนา ในกุศลเจตนานี้และขอแนะนำว่า หลักการและวิธีการในหนังสือเล่มนี้จะแจ่มชัดยิ่งขึ้นเมื่อท่านนำไปทดลองปฏิบัติ และไตร่ตรองเพิ่มเติม ความรู้ความเข้าใจจากผลของการปฏิบัติ ผมเชื่อว่าท่านจะค้นพบหลักการและวิธีการเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก และจะยิ่งง่ายขึ้น หากท่านทำเป็น ชร. คศ.

ตัวอย่างของ ชร. คศ. ไทย อ่านได้ที่ www.gotoknow.org/blog/krumaimai

วิจารณ์ พานิช
พฤศจิกายน ๒๕๕๖

สารบัญ

เตรียมทำการบ้านเพื่อการเป็นครู	๙
ให้ได้ความไว้วางใจจากศิษย์	๑๕
สอนศิษย์กับสอนหลักสูตรแตกต่างกัน	๒๗
ถ้อยคำที่ก้องอยู่ในหูเด็ก	๓๓
เตรียมตัว เตรียมตัว และเตรียมตัว	๓๙
ครูเพื่อศิษย์จัดเอกสาร และเตรียมตนเอง	๕๑
ทำสัปดาห์แรกให้เป็นสัปดาห์แห่งความประทับใจ	๖๕
เตรียมพร้อมรับ“การทดสอบครู” และสร้างความพึงใจในการเรียนของศิษย์	๗๓
วินัยไม่ใช่สิ่งน่ารังเกียจ	๘๑
สร้างนิสัยรักเรียน (๑)	๘๙
การอ่าน	๑๐๗
ศิราณีตอบปัญหาครูและนักเรียน	๑๑๓
ประหยัดเวลาและพลังงาน	๑๑๙
ยี่สิบปีจากนี้ไป (จบ)	๑๓๓

เตรียมทำการบ้าน เพื่อการเป็นครู

จับความจาก
Teaching Outside the Box :
How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson

ผู้เขียนตั้งคำถามว่าทำไมจึงมีครูถอดใจในช่วงปีแรกของชีวิต การเป็นครู และตอบว่า เป็นเพราะภารกิจของครูเป็นเรื่องของการสื่อสารความคิดที่ซับซ้อนกับผู้อื่น และการศึกษา ความตั้งใจ ความฉลาด ความกระตือรือร้น จะไม่ช่วยให้มีทักษะนี้โดยอัตโนมัติ ต้องการการฝึกฝน

เพราะว่าตอนเรียนครู อาจารย์อยู่ข้างเรา คอยช่วยลุ่นให้เรา ประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ตอนทำหน้าที่ครู นักเรียนไม่แคร์ว่าเราจะประสบความสำเร็จหรือไม่ บางคนถึงกับแกล้งให้ครูล้มเหลวด้วยซ้ำ

เพราะว่าตอนเป็นนักศึกษา เพื่อนชมความฉลาดของเรา ชมว่าเราสอนเก่ง เขียนใบงานดี แต่ตอนเป็นครู นักเรียนอาจไม่สนใจเรียนเลย

เพราะว่าการสอนที่ได้ผลเป็นเรื่องของ psychology (จิตวิทยา) มากกว่า pedagogy (การเรียนการสอน) ดังที่ผู้เขียนเคยได้รับคำบอกจากศิษย์คนหนึ่งว่า “ครูสามารถกำหนดให้นักเรียนนั่งถือหนังสือห่วยๆ ได้ทั้งวัน แต่จะไม่มีวันบังคับให้นักเรียนอ่านหนังสือนั้นได้” คือการเรียนนั้น บังคับไม่ได้ เป็นความสมัครใจ ยินดีทำ ของนักเรียนเอง ครูต้องมีวิธีการใช้จิตวิทยา ให้เกิดความอยากเรียน ไม่ใช่บังคับให้เรียน

ผู้เขียน คือ ผศ.เลาแอนน์ จอห์นสัน แนะนำว่า ครูต้องเตรียมตัวล่วงหน้า ๒-๓ สัปดาห์ ก่อนเปิดภาคเรียน มีการเตรียมห้องเรียน ซึ่งจะกล่าวถึงโดยพิสดารในบันทึกต่อไป เพื่อให้เห็นว่า ครูเลาแอนน์ จอห์นสัน พิถีพิถันรายละเอียดในการเป็น “ครูเพื่อศิษย์” อย่างยิ่ง

ท่านบอกว่า ในที่สุด ปรัชญาของการเป็นครูของท่าน คือ ทำให้ศิษย์เชื่อว่าความสำเร็จเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ถ้านักเรียนไม่เชื่อว่าตนจะเรียนได้สำเร็จ ไม่ว่าจะเรียนจะง่ายเพียงไร ไม่ว่าจะเด็กจะฉลาดเพียงไร ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน

ครูเพื่อศิษย์จึงต้องหาวิธีสร้างความเชื่อมั่นในตัวเด็ก ต่อความสำเร็จในการเรียน ต้องมีวิธีปล้ำความท้อแท้สิ้นหวังต่อการเรียนในตัวเด็ก สร้างแรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่น ในการเรียน และชีวิตในอนาคต นี่ก็คือสุดยอดหน้าที่ของครูเพื่อศิษย์

มองอีกมุมหนึ่ง ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความไว้วางใจ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน กับตัวศิษย์ โดยสิ่งแรกๆ ที่ต้องทำคือ กำหนดบุคลิกของตนเอง ในการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และรักษามุขหน้านั้นให้คงเส้นคงวา เพื่อไม่ให้เด็กสับสน จะเป็นครูที่ดูเคร่งครัด ก็ต้องเป็นอย่างคงเส้นคงวา จะเป็นครูตลก หรือมีอารมณ์ขัน ก็ต้องเป็นอย่างคงเส้นคงวา อย่ามีบุคลิกแบบผีเข้าผีออก เด็กจะสับสน และพาลไม่เชื่อถือครู และต้องเลือกบุคลิกความเป็นครูที่ตรง

กับบุคลิกตามธรรมชาติของตนเอง ไม่เป็นบุคลิกที่สร้างขึ้น ซึ่งเด็กจะจับได้

บุคลิกส่วนหนึ่งเกิดจากการแต่งกาย ครูต้องแต่งกายดี เรียบร้อย แต่งตัวพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป และแต่งให้ถูกกาลเทศะ เพื่อสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เช่น แต่งสูทในวันสอบ แต่งชุดพละในวันกีฬานักเรียน

ครูต้องสร้างความเชื่อมั่นในความรู้สึกรักของศิษย์ ว่าเป็นครูคนนี้เป็นครูเพื่อศิษย์ ไม่ใช่ครูเพื่อกู ซึ่งไม่ใช่สร้างด้วยวาจา แต่สร้างด้วยการกระทำ แล้วเด็กจะไว้วางใจ และร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน

เรื่องสำคัญยิ่งตั้งแต่วันแรก และตลอดไป คือ ทำให้วินัยมีความหมายเชิงบวก (positive discipline) เป็นวินัยเพื่อนักเรียน ไม่ใช่วินัยเพื่อครู ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดว่าเพื่อให้การเรียนรู้อะไรของชั้นเรียนดำเนินไปได้ อย่างดี ควรมีข้อกำหนดหรือข้อห้ามอะไรบ้าง เป็นข้อตกลงร่วมกัน ไม่ใช่ข้อกำหนดของครู

แต่ครูก็ต้องกำหนดกติกาของครูด้วย ซึ่งต้องพิจารณาตามช่วงชั้นของเด็ก เด็กเล็กกับเด็กวัยรุ่น ต่างกันมาก ครูต้องปฏิบัติต่อเด็กอย่างเคารพรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ตามพัฒนาการของเด็ก เช่นต้องมีข้อตกลงว่า เมื่อครูถาม เด็กที่ต้องการตอบต้องยกมือก่อน

ให้ครูชี้ตัว จึงจะตอบได้ ไม่ใช่ตะโกนตอบทันที หรือจะให้เด็กตะโกนตอบทันที พร้อมกันก็คนก็ได้ เป็นต้น เรื่องข้อตกลงพฤติกรรมในชั้นเรียนมีรายละเอียดมาก และมีหลักการทางจิตวิทยาและประสบการณ์ประกอบ น่าอ่านมาก และผมคิดว่าอาจแตกต่างกันระหว่างชั้นเรียนอเมริกันกับชั้นเรียนไทย และน่าจะเป็นโจทย์วิจัยได้

ครูเพื่อศิษย์ต้องแยกตัวเด็กออกจากพฤติกรรมของเด็กคนนั้น เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ครูต้องแสดงว่า โกรธ หรือ รังเกียจ พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้น ไม่ใช่โกรธตัวเด็ก แสดงความเมตตาที่จะช่วยเหลือเด็ก ให้หลุดพ้นจากการแสดงพฤติกรรมที่น่ารังเกียจนั้น เพื่อพัฒนาตนเอง

ครูต้องทำให้ศิษย์เข้าใจว่า การทำผิดไม่ใช่เรื่องถาวร เป็นเรื่อง **ที่แก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อตนเอง และครูจะช่วยเหลือ**

หลักการอีกอย่างหนึ่งของครูคือ ควบคุมชั้นเรียน ไม่ใช่ควบคุมนักเรียน และควบคุมชั้นเรียนให้มีระเบียบ มีบรรยากาศน่าเรียน เพื่อประโยชน์ของเด็ก ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของครู การจัดระเบียบหรือจัดการชั้นเรียนนี้ ครูเลาแอนน์มีรายละเอียดมาก ตั้งแต่สี่ห้อง กลิ่นระบบเสียง แสงสว่าง การจัดแถวโต๊ะนักเรียน ตำแหน่งโต๊ะทำงาน และตู้เก็บของของครู และตำแหน่งที่ครูยืนสอน ต้องกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ครูอยู่ในฐานะที่จะจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

หลักการสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ครูเพื่อศิษย์ต้องยึดถือ คือ **สอนเด็ก มากกว่าสอนวิชา** และ ในการสอนวิชานั้น พึงตระหนักว่ามีเป้าหมายเพื่อคุณค่า หรือการใช้ในการดำรงชีวิตของศิษย์ เช่น ครูที่สอนวิชาภาษา พึงตระหนักว่ามีเป้าหมายที่แท้จริงคือเพื่อให้ศิษย์เรียนรู้เรื่องการสื่อสาร (communication) ไม่ใช่แค่เรียนรู้ภาษา

การเตรียมตัวที่ยากอย่างหนึ่งคือ เตรียมลบล้างอคติในตัวครูเอง เช่น อคติต่อศิษย์ที่ไม่ใช่ผิวขาว อคติต่อเด็กที่ปัญญาทึบ อคติต่อเด็กชนหรือด้อย เรื่องนี้ครูเลาแอนน์เขียนอย่างละเอียดพิสดาร และผมเห็นว่าสถานการณ์แตกต่างกันกับสังคมไทย แต่ประเด็นนี้น่าจะเป็นโจทย์วิจัยได้เช่นเดียวกัน

หัวใจของบรรยากาศ และกติกา ในชั้นเรียนคือ ความเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่าง เพื่อนนักเรียนด้วยกัน และระหว่างนักเรียนกับครู พฤติกรรมที่เป็นการละเมิดต่อผู้อื่น เช่นรังแกเพื่อน ด่า หรือกล่าวคำหยาบใส่เพื่อน รบกวนสมาธิของชั้นเรียน หรือของเพื่อนเหล่านี้ถือว่าเป็นความผิด

ท่านผู้อ่านพึงตระหนักว่าหนังสือเล่มนี้เขียนตามบริบทอเมริกัน เมื่อนำมาใช้ในบริบทไทย ต้องปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

วิจารณ์ พานิช
๑๓ มี.ค. ๕๕

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/434227>)

ให้ได้ความไว้วางใจ จากศิษย์

ครูต้องเรียนรู้ เสาะหา ทดลอง วิธีสร้างแรงบันดาลใจให้เด็ก
อยากเรียน รู้สึกสนุก และมีความสุขในชั้นเรียน และในกิจกรรม
การเรียนวิธีหนึ่งคือบอกเด็กว่า เมื่อเริ่มต้นเทอมทุกคนได้ A คนที่
ต้องการ A เมื่อสิ้นเทอม ต้องทำงานเพื่อพิสูจน์ตนเอง ว่าคู่ควรกับ
เกรด A และครูจะคอยช่วยเหลือ แนะนำ

**ครูต้องมีวิธีสร้างความเชื่อมั่นในศิษย์ ว่าสามารถบรรลุความ
สำเร็จที่มุ่งหวังได้ หากมีอิทธิบาท ๔** โดยที่บางคนอาจต้องมีความ
เพียรสูงกว่า แต่ไม่ว่าจะสำเร็จได้ง่ายหรือยาก ครูจะอยู่เคียงข้างเสมอ
สร้างแรงบันดาลใจด้วยศรัทธาในตนเอง ศรัทธาในอิทธิบาท ๔ ผ่าน
การฝึกฝนเคียงกรำ ในที่สุด**ศิษย์จะได้รับผล ๒ ต่อ คือได้รับความ
สำเร็จในผลการศึกษา และได้รับทักษะในการฝึกฝนเคียงกรำ
ตนเองเพื่อการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต**

**เลือกบุคลิกการเป็นครูของตนและดำรงไว้ให้คงเส้นคงวาตลอด
ปีการศึกษานั้น** เพื่อ ไม่ให้นักเรียนสับสน อาจเป็นครูตัวตลก ครูดู
ครูใจดี ได้ทั้งสิ้น แต่ต้องเป็นธรรมชาติของตัวเอง ไม่ใช่แกล้งเป็น
หรือเสแสร้ง เพราะเด็กจะจับได้ และไม่เชื่อถือครูอีกต่อไป

การกำหนดบุคลิกของตนไว้ให้ชัดเจน มีประโยชน์ในการใช้
บุคลิกนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อ การสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ไว้เนื้อ
เชื่อใจกันกับเด็ก และช่วยให้ศิษย์ประสบความสำเร็จ ในการเรียนได้
ง่ายขึ้น

พึงตระหนักว่า เด็กนักเรียนจะสังเกตตัวครู และสิ่งที่ครูทำ
อย่างละเอียด ตลอดวัน หลากๆ วัน ดังนั้นครูต้องแต่งตัวดี บุคลิกดี
เอาใจใส่ตัวเอง เพื่อเสริมบุคลิกของตน

ผู้เขียนยกตัวอย่าง ความตั้งใจดำรงบุคลิกความเป็นครูของ
ตนเองดังนี้ **“เข้มงวดแต่ยืดหยุ่น เน้นใช้อารมณ์ขันมากกว่าดูว่า
ไม่ยอมรับความก้าวร้าว หรือพฤติกรรมไม่เคารพผู้อื่น รักวิชาของตน
และยินดีต่อรองพบกันครึ่งทางกับนักเรียน”**

ครูต้องเรียนรู้และปรับปรุงบุคลิกของความเป็นครูของตน
ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงปีแรกๆ โดยต้องเข้าใจว่า
นักเรียนต้องการผู้ใหญ่สำหรับเป็นผู้ชี้แนะ เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้นำ
และบางครั้งครูก็ต้องขัดใจนักเรียน หรือทำในสิ่งที่เด็กไม่ชอบ เพื่อ
ประโยชน์ของ นักเรียนเอง

ผศ.เลาแอนน์ จอห์นสัน เขียนเล่าวิวัฒนาการกำหนดบุคลิก
ความเป็นครูของตน ไว้ อย่างละเอียด ทั้งส่วนที่ต้องแก้ไข และภาพ
ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ ความมีอารมณ์ขัน การรู้จักนักเรียนเป็นการ
ส่วนตัวเป็นรายคน และการระมัดระวังไม่ทำให้นักเรียนเสียหน้า

ข้อค้นพบสำคัญจากประสบการณ์ส่วนตัวของ ผศ.เลาแอนน์
คือเครื่องแต่งกายของครู เป็นเครื่องบอกบุคลิก อารมณ์ และสื่อสาร
บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อครูแต่งสุท

นักเรียนจะรู้สึกบรรยากาศที่เป็นทางการและทำตามนั้น หากครูแต่งตัวตามสบาย สวมเสื้อยืด เด็กๆ จะรู้สึกว่าเป็นวันผ่อนคลายหรือจะมีกิจกรรมสนุกสนาน ข้อแนะนำคือ จงแต่งกายให้ตรงตามบรรยากาศที่ต้องการสื่อกับนักเรียน หรือใช้การแต่งกายของครูสื่อกับนักเรียนว่าในวันนั้นต้องการให้ห้องเรียนมีบรรยากาศอย่างไร

อารมณ์ความรู้สึกกับความเป็นครู

อารมณ์ ความรู้สึกกำหนดพฤติกรรม สีหน้าท่าทาง เด็กมีผัสสะที่ละเอียดและอ่อนไหว จะรู้สึกพฤติกรรมที่ครูแสดงออกผ่านจิตไร้สำนึกได้ และกลายเป็นว่าครูเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม ของเด็ก โดยตนไม่รู้ตัว เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว สูญเสียความมั่นใจในตนเอง (self esteem) เกลียดโรงเรียน ต่อต้านสังคม หรือในทางตรงกันข้าม อาจสร้างคนที่อ่อนไหวเห็นอกเห็นใจคนอื่น เป็นการสร้างการเรียนรู้แก่ศิษย์ที่สำคัญยิ่งต่อชีวิต ที่ไม่ใช่เรื่องการเรียนวิชา

ครูต้องฝึก ต้องเรียนรู้การควบคุมอคติของตนเอง ที่อาจทำร้ายเด็กโดยไม่รู้ตัว หรือในทางตรงกันข้าม อาจสร้างคนจิตใจดี โดยไม่รู้ตัวเช่นเดียวกัน

ทุกคน รวมทั้งครู ต้องการให้ผู้อื่นเคารพตน แต่ไม่สามารถบังคับความรู้สึกของผู้อื่นได้ รวมทั้งความรู้สึกของศิษย์ และ บางครั้งครูอาจเผชิญสภาพที่มีศิษย์ที่ต่อต้าน ไม่เคารพครู ก่อนห้อง สิ่งที่คุณสามารถทำได้ คือ ดำรงความเคารพตนเองและเคารพนักเรียน ไม่หาทาง บังคับให้นักเรียนเคารพตน เพราะจะยิ่งเป็นการช่วยยู่ให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น เพราะจะเป็น การทะเลาะกันระหว่างครูกับศิษย์

วาทะทางที่ครูใช้ในการเรียกร้องให้นักเรียนเคารพครู มักเป็นการดูต่ำว่ากล่าว ซึ่งเป็นการดูถูกนักเรียน ว่านักเรียนทำผิด หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่อครู จะยิ่งทำให้ความรู้สึกต่อต้านครู หรือเกลียดครู ยิ่งเลวร้าย

หากนักเรียนแสดงความต้องการปฏิบัติไปในทางที่ทำลายตนเอง อย่างห้ามปราม ให้ชวนคุย และตั้งคำถาม ว่าทำไมจึงตัดสินใจเลือกทำ หรือแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น ให้ถามและถาม และรับฟังคำตอบ เพื่อให้ให้นักเรียนคิดเอง ให้รู้จักตั้งคำถามแก่ตัวเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของตน และได้คิด หรือได้สติ และถ้านักเรียนขอคำแนะนำ จงให้คำแนะนำตามที่ครูคิด คือแทนที่จะ ยัดเยียดคำสั่งสอน ต้องเปลี่ยนเป็นตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนตั้งสติ แล้วให้นักเรียนเป็นฝ่ายขอคำแนะนำเอง

ครูไม่มีทางช่วยดึงนักเรียนออกมาจากอบายมุข หรือหนทางแห่งความชั่วร้ายหรือความ เสื่อม นักเรียนต้องเรียนรู้ที่จะนำเอาตัวเองออกมาจากทางเสื่อมนั้นด้วยตนเอง ครูช่วยได้ โดยชักจูงทางอ้อมให้ศิษย์ฉุกคิด มองเห็นทางเลือกที่ดีกว่าด้วยตนเอง สามารถวิเคราะห์ทาง เลือกในชีวิต และในที่สุดสามารถหลุดออกมาจากอบายมุขได้

ผมคิดว่า นี่คือผลงานที่ยิ่งใหญ่ของครูเพื่อศิษย์ ที่หากมีความชำนาญสูงในทักษะนี้ จะช่วยเปลี่ยนชีวิตให้แก่ศิษย์วัยรุ่นคนแล้วคนเล่าได้บุญกุศลยิ่ง

ครูที่ทำหน้าที่เช่นนี้แหละ ที่นักเรียนจะจดจำไปตลอดชีวิต ลองคิดถึงครูของตนเองก็ได้ เราจะจำเรื่องราวด้านการสอนไม่ได้ แต่จะจำเรื่องราวที่เราประทับใจ จากการที่ครูช่วยตั้งคำถาม หรือให้คำแนะนำ ให้เรารอดพ้นจากการเดินทางผิดในชีวิต หรือครูที่มอบความไว้วางใจ มอบหมายหน้าที่ให้เราทำ โดยตั้งความหวังต่อตัวเราว่า จะสามารถทำงานยากนั้นได้อย่างรับผิดชอบ และแสดงความชื่นชมเมื่อเราทำหน้าที่นั้นก้าวหน้าไปเป็นระยะๆ

การใช้คะแนนเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจ

ครูต้องมีวิธีใช้คะแนนเป็นเครื่องสร้างแรงจูงใจในการเรียน ไม่ใช่ปล่อยให้คะแนน เป็นสิ่งบั่นทอนกำลังใจในการเรียน

ครูใช้คะแนนเป็นเครื่องมือได้ ๔ แบบ (๑) ใช้เป็นแรงจูงใจ (๒) ใช้เป็นเครื่องบันทึกความก้าวหน้า (๓) ใช้ประเมินการสอนของตนเอง (๔) ใช้ลงโทษนักเรียนที่ไม่เอาใจใส่การเรียน ครูเราแวนน์ใช้เฉพาะ ๓ ข้อแรก และจะไม่ใช้ข้อ ๔ เป็นอันขาด เพราะจะยิ่งทำให้

เด็กยิ่งเมื่อการเรียน และยิ่งแสดงพฤติกรรมผิดๆ มากยิ่งขึ้น ครู-
เลาแอนน์ เชื่อว่าการใช้คะแนน เป็นเครื่องมือด้านลบตามข้อ ๔ เป็น
ปัญหาหลักของการศึกษา ที่ผลักให้เด็กจำนวนหนึ่งมีทัศนคติด้านลบ
ต่อการเรียน แบบฝังใจ และจะออกจากการเรียนกลางคันในที่สุด

ยึดหลักอะไรในการให้คะแนน เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก และ
ครูต้องกำหนดไว้ เพื่อความมีมาตรฐานและจริยธรรมของครูเอง
ไม่ว่าทางโรงเรียน เขตการศึกษา หรือกระทรวงศึกษาฯ จะมีนโยบาย
เรื่องนี้อย่างไรก็ตาม จะมีช่องทางให้ครูต้องใช้วิจารณญาณเสมอ
ครูจึงต้องกำหนดหลักการของตนไว้ เพื่อ

- ดำรงมาตรฐานที่สูง
- มีความยืดหยุ่น
- ยุติธรรม

ครูต้องแจ้งความก้าวหน้าของการเรียนของศิษย์แต่ละคนเป็น
ระยะๆ เพื่อไม่ให้เด็กและ ผู้ปกครองตกใจ ซึ่งอาจนำไปสู่การร้องเรียน

หลักการที่พึงกำหนดให้ชัดเจน ได้แก่

- จะให้คะแนนเต็มต่อคำตอบที่ถูก และศูนย์เมื่อคำตอบผิด
หรือจะให้คะแนนแก่วิธีคิดที่เหมาะสม หรือความเข้าใจ
หลักการที่ถูกต้องด้วย หรือจะให้คะแนนความหมั่นเพียร
ด้วย แม้คำตอบจะผิด

• ในกรณีที่เด็กตั้งใจเรียน ขยัน แต่ชั่งก่วงตอนสอบ จึงตอบ
ข้อสอบได้ไม่ดี จะให้เกรดอย่างไร ให้ตามคะแนน ทั้งๆ ที่รู้
ว่าคะแนนนั้นไม่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของเด็ก หรือ
จะลดน้ำหนักของผลสอบลงไป หรือจัดสอบใหม่ตอนหลัง
เลิกเรียน

- จะดำเนินการอย่างไร ต่อเด็กที่เรียนอ่อน
- เด็กฉลาด เรียนรู้เร็ว สามารถสอบได้ A โดยไม่ต้องเรียน
ในชั้นเรียนกลับไป อ่านหนังสือการ์ตูน และไม่ส่งการบ้าน
จะให้เกรด A หรือไม่ เกรดที่ให้สะท้อนเพียงความรู้ หรือ
รวมทั้งความขยันหมั่นเพียรและความเอาใจใส่ต่อการเรียน
ด้วยหรือไม่
- จะเพิ่มคะแนนความขยันหมั่นเพียรใหม่
- จะให้คะแนนต่อการบ้านทุกชิ้น หรือจะเลือกให้เฉพาะชิ้นที่
นักเรียนคนนั้น ตั้งใจทำมากเพื่อเรียนทักษะใหม่ที่สำคัญ
ทั้งๆ ที่การบ้านชิ้นอื่นๆ นักเรียนทำผิดเป็นจำนวนมาก
- จะเลือกวิธีใดระหว่างวิธีให้คะแนน ๒ ขั้ว ขั้วหนึ่งเริ่มจาก
๐ คะแนน ให้นักเรียนเก็บคะแนนจากการสอบและทำ
การบ้านที่ยากขึ้นๆ คนที่ทำโจทย์ยากๆ ได้ จะได้เกรด A
อีกขั้วหนึ่ง ให้นักเรียนทุกคนได้เกรด A สำรองไว้ล่วงหน้า
แล้วครูช่วยให้ศิษย์ทำงานหนักเพื่อรักษาเกรด A ไว้ให้ได้

จริงๆ แล้ว เกรดไม่สำคัญเท่ากับสิ่งที่นักเรียน และครูได้เรียนรู้ และสิ่งที่ครูไม่ควรทำ คือ พยายามให้การบ้านแก่นักเรียนอย่างหนัก หรือชมขวัญเด็ก ว่าตนเป็นครูที่หิน ยากมากที่จะมีนักเรียนได้เกรด A หรือแสดงท่าทีว่าครูใจดี จะให้ A ทุกคนโดยไม่มีเงื่อนไข

ผมประทับใจความละเอียดอ่อนของครูเลาแอนน์ ในการให้คะแนนวิชาที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม (abstract) โดยคำนึงว่า เด็กแต่ละคนมีระดับพัฒนาการจากการคิดได้แค่ระดับรูปธรรม สู่ความสามารถคิดเป็นนามธรรมไม่พร้อมกัน แม้อายุจะเท่าๆ กัน จะมีเด็กบางคนที่เคยเรียนดีจะเรียนวิชาเหล่านี้ได้ยากมาก ก่อความท้อถอยให้เด็ก การให้คะแนนข้อสอบวิชากลุ่มนี้ (เช่น จริยธรรม เศรษฐศาสตร์ ฟิสิกส์) แก่เด็กที่ระดับพัฒนาการการคิดแบบ abstract ยังไม่ค่อยดีเช่นนั้น ต้องหย่อนความเคร่งครัด ไม่เรียกร้องให้เด็กยกตัวอย่างเอง เพียงแค่อธิบายหลักการและยกตัวอย่างตามที่ครูสอนได้ ก็ควรได้คะแนนดี ต่อไปเมื่อพัฒนาการด้าน abstract thinking ของเด็กคนนั้นมาถึง เขาจะเข้าใจได้ลึกเอง ครูต้องละเอียดอ่อนไม่เรียกร้องความเข้าใจที่ลึกในเรื่อง abstract จากนักเรียนที่สมองยังพัฒนาไม่ถึง จนทำให้เด็กท้อถอยขาดความมั่นใจตนเอง

ให้นักเรียนให้คะแนนตนเอง

เมื่อจบภาคการศึกษา และครูมีเกรดของนักเรียนทุกคนแล้ว (แต่ยังไม่ได้ส่งไปยังฝ่ายวิชาการ) ครูเลาแอนน์ มีวิธีตรวจสอบว่านักเรียนสมควรได้รับเกรดนั้นๆ หรือไม่ รวมทั้งเป็นวิธีให้นักเรียนประเมินผลการสอนของครูทางอ้อมด้วย โดยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนเรียงความสะท้อนภาพหรือความประทับใจ (ทั้งทางบวกและทางลบ) การเรียนวิชานั้นอย่างไร รวมทั้งบอกว่าตนคิดว่าตนควรได้เกรดอะไร เพราะเหตุใด ซึ่งจะช่วยให้ครูได้เข้าใจมุมมองของเด็กต่อเกรด ซึ่งเป็นมุมมองที่ต่างจากมุมมองของครู

ในประสบการณ์ของครูเลาแอนน์ นักเรียนชอบที่ได้เขียนเรียงความชิ้นนี้ บ่อยครั้งนักเรียนให้เกรดตนเองต่ำกว่าที่ครูให้ และบางครั้งก็เมื่อครูอ่านเรียงความแล้ว ไปขยับเกรดของเด็กคนนั้นขึ้น แต่ไม่มีเลยที่นักเรียนโดนลดเกรด

ครูเลาแอนน์ มีวิธีให้นักเรียนเขียนเรียงความแบบไม่ธรรมดา เริ่มด้วยการอ่านนิทานเรื่อง True Story of the 3 Little Pigs by A. Wolf (เพื่อสร้างความเข้าใจว่า อคติเข้าข้างตนเองเป็นของธรรมดา) แล้วจึงบอกให้นักเรียนสมมติตนเองเป็นครูเลาแอนน์ เขียนจดหมายสะท้อนภาพพฤติกรรมการเรียน และผลการเรียน ของนักเรียน (ตนเอง) ในวิชานั้น ตลอดเทอม และบอกว่าให้เกรดอะไร เพราะเหตุใด

โดยครูเลาแอนน์ จะบอกนักเรียนให้จินตนาการว่าตนเองเป็นครู
เลาแอนน์ มองนักเรียนจากมุมมองของครู

ตามประสบการณ์ของครูเลาแอนน์ มีนักเรียนชนๆ ๒-๓ คน
เขียนเรียงความแบบทะเล่ิ่ง ไร้สาระ แต่นักเรียนเกือบทั้งหมดจะตั้งใจ
เขียนอย่างจริงจัง เขียนอย่างซื่อสัตย์ และเจาะลึกกว่าที่ครูคิด และ
สะท้อนให้ความคิดดีๆ แก่ครู ให้ครูเอาไปปรับปรุงตนเอง ให้ได้เกรด
A บ้าง

ผมเก็บความจากหนังสือเล่มนี้อย่างละเอียด เพราะประทับใจ
ความละเอียดประณีตในความเป็นครูของ ครูเลาแอนน์ จริงๆ

วิจารณ์ พานิช

๑๕ มี.ค. ๕๔

สอนศิษย์ กับสอนหลักสูตร แตกต่างกัน

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/435085>)

จับความจาก
Teaching Outside the Box :
How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson

การสอนศิษย์กับการสอนตามหลักสูตรแตกต่างกัน

ที่จริงบันทึกนี้ผมถอดความมาจากหัวข้อในหนังสือว่า Covering Curriculum is Not Teaching ซึ่งหมายความว่า การทะลุสอนให้ครบตามหลักสูตรไม่ใช่กิจของครูที่ดีหรือครูเพื่อศิษย์ การทำเช่นนั้นเป็นกิจของ ครูเพื่อกู คือเพียงแค่สอนให้ครบตามที่กำหนดในหลักสูตร ไม่ได้พิจารณาหรือเน้นที่การเรียนรู้ของศิษย์

การสอนศิษย์เน้นที่การเรียนรู้ของศิษย์ไม่ใช่เน้นที่การสอนของครู ไม่ใช่เน้นการสอนให้ครบตามเอกสารหลักสูตร ความยากลำบากของนักเรียนอย่างหนึ่งคือ เป็น “โรคสำลักการสอน” เพราะโดนยึดเยียดเนื้อหาความรู้มากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงระดับพัฒนาการทางสมองของเด็ก ที่แม่อายุเท่ากัน เรียนชั้นเดียวกัน แต่พัฒนาการทางสมองบางด้านต่างกัน หากครูไม่เอาใจใส่ ไม่สังเกตเด็กที่สมองยังพัฒนาไม่ถึงขั้นที่จะเข้าใจสาระวิชานั้น จะเบื่อหรือเกลียดการเรียนวิชานั้น และอาจทำให้เกิดเกลียดการเรียนทั้งหมดไปอย่างน่าเสียดาย

ที่จริงครูเป็นบุคคลที่น่าเห็นใจมาก เพราะวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมักจะมีแนวโน้มไปเสมอ เพราะในสังคมสมัยใหม่ วิชาความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมากมากมายเกินกำลังที่ครูจะสอนหมด และนักเรียนจะรับได้หมด หากครูเน้นที่สาระ (content) ไม่เน้นที่การคิดและความเข้าใจหลักการ

ครูเพื่อศิษย์จึงต้องตีความหลักสูตร ทำความเข้าใจศิษย์และทำหน้าที่ โค้ช หรือ facilitator ให้ศิษย์ได้เรียนเพื่อบรรลุ 21st Century Skills ตามระดับพัฒนาการทางสมอง โดยใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และออกข้อสอบเพื่อทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ เพื่อติดตามนักเรียนเป็นรายคน ไม่ใช่ทำตามหลักสูตรแบบเปิดหลักสูตรสอน

การทำหน้าที่ครูแบบนี้แหละที่ทำหายมาก สนุกมาก เรียนรู้มาก และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ให้ความสุข บิติสุข แก่ครูเกินกว่าเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ได้รับ

หลักการที่ครูเลาแอนน์แนะนำคือ ให้จัดลำดับความสำคัญของสาระในหลักสูตรและวางแผนการเรียนของนักเรียนไว้ตลอดเทอม โดยต้องเข้าใจด้วยว่านักเรียนมีวิชาอื่นที่ต้องเรียน ต้องสอบ และยังมีกิจกรรมนอกหลักสูตรอีกมากมายและในทำนองเดียวกัน ตัวครูเองก็มีหน้าที่อีกหลายอย่างรวมทั้งยังมีภาระส่วนตัวอีกด้วย ชีวิตการเป็นครูเป็นชีวิตที่ถูกเรียกร้องให้ต้องทำต้องรับผิดชอบหลากหลายด้าน ต้องเอาชนะความวุ่นวาย จัดระบบตัวเองบริหารเวลาให้ได้และต้องฝึกนักเรียนให้บริหารเวลาของตนเองเป็นด้วยรวมทั้งให้รู้จักควบคุมตนเองจัดการชีวิตและเวลาของตนเองเป็นด้วย

ลงทำให้นักเรียนกับครูต้องเรียนวิชาเดียวกัน ฝึกฝนเรื่องใหญ่ของชีวิตในทำนองเดียวกัน คือ การควบคุมจัดการชีวิตหรือเวลาของตน และจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ ในท่ามกลางภารกิจหรือสิ่งที่เข้ามาเรียกร้องต้องการตัวเราล้นหลาม

โดยที่สิ่งเรียกร้องรุนแรงยิ่ง คือ กิเลส โลภะ โทสะ โมหะ ของตัวเรา ที่ตัวเราเองก่อขึ้นเองและที่โดนกระตุ้นโดยสภาพแวดล้อมรอบข้าง ครูต้องเข้าใจส่วนนี้ที่เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน เช่น นักเรียนวัยรุ่น จะมีแรงขับเคลื่อนทางเพศบางคนรุนแรงมาก ครูจะต้องหาทางบูรณาการความรู้และทักษะเพื่อให้นักเรียนสามารถผ่านพ้นอุปสรรคในชีวิตช่วงนี้ไปได้ นี่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทักษะชีวิต คือ ทักษะชีวิตการเป็นวัยรุ่นที่เป็นส่วนหนึ่งของ 21st Century Skills

ครูของศิษย์ที่เป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้เอาใจใส่จัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตการเป็นวัยรุ่นให้แก่ศิษย์ปล่อยให้ศิษย์ลองผิดลองถูกเอง และมีเด็กลองผิดหมดอนาคตไปจำนวนมากไม่ถึงเป็นครูเพื่อศิษย์

มีครูจำนวนหนึ่งมุ่งสร้างหลักฐานเอกสารว่าตนได้ทำหน้าที่สอนอย่างดี ครบถ้วน สมบูรณ์ แต่ไม่ได้เอาใจใส่การเรียนรู้ของศิษย์ ไม่ได้เอาใจใส่ศิษย์เป็นรายคน ครูเช่นนี้ไม่ใช่ครูเพื่อศิษย์

ครูที่มุ่งสอนวิธีตอบข้อสอบอาจทำให้ผลสอบของศิษย์ดี โรงเรียนมีชื่อเสียง และเขตพื้นที่การศึกษาของตนพอใจ ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาพอใจ แต่ประโยชน์ต่อชีวิตในอนาคตของศิษย์ไม่มาก ผู้การสอนเพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างแท้จริงในตัวศิษย์ไม่ได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้เพื่อบรรลุทักษะที่ซับซ้อนที่เรียกว่า 21st Century Skills ที่จะช่วยให้ศิษย์ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตในโลกอนาคตที่ซับซ้อน แปรผัน ไม่แน่นอน

มีครูจำนวนหนึ่ง ไม่ต้องการรับแรงบีบบังคับใดๆ มุ่งแต่จะจัดการเรียนรู้เพื่อความสุขสนุกสนานของเด็ก ซึ่งอาจจะเป็นโครงการให้นักเรียนทำโครงการหลายๆ สัปดาห์ แต่ไม่ได้วางพื้นฐานความรู้และทักษะสำหรับการเรียนรู้ในขั้นถัดขึ้นไป

เรื่องเล่าจากครูเลาแอนน์

ครั้งหนึ่ง ครูเลาแอนน์กับทีมครูอีก ๓ คน ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนวัยรุ่น ๕๐ คน ที่มีปัญหาไม่เอาใจใส่การเรียน อ่านหนังสือไม่ออกและเมื่อเรียน คีฬาวิชาการเขตการศึกษาให้คำแนะนำแก่ทีมครูว่า **“การสอนตามหลักสูตรไม่ใช่การสอนที่แท้จริง”** (covering curriculum is not teaching) ไม่มีใครคาดหวังให้คุณแก้ปัญหาให้เด็กกลุ่มนี้เรียนทันกลุ่มปกติโดยการสอนให้จับเล่มตำรา

ภายใน ๑ ปี ขอแนะนำให้เลือกสาระส่วนที่คิดว่าสำคัญที่สุด และสอนให้เด็กเข้าใจ อย่าพยายามสอนทุกเรื่อง ให้เลือกเฉพาะส่วนที่เป็นหลักการและทักษะที่สำคัญที่สุด จงสอนให้นักเรียนรู้วิธีเรียน เพื่อให้เขาเรียนส่วนที่เขาล้าหลังได้เอง

ทีมครูทำตามคำแนะนำและพบว่า ได้ผลอย่างน่าพิศวง เมื่อนักเรียนตระหนักว่าครูพร้อมที่จะสอนข้างล่างในส่วนที่นักเรียนเข้าใจยาก นักเรียนก็มีกำลังใจเรียนเพิ่มขึ้น เอาใจใส่การเรียนเพิ่มขึ้น และเรียนเสริมส่วนที่ตนเรียนช้าด้วยตนเอง ในที่สุดนักเรียนกลุ่มนี้มีผลการเรียนเท่ากับนักเรียนกลุ่มปกติในวิชา ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ และเรียนได้ดีกว่าในวิชาคณิตศาสตร์รวมทั้งเรียนตำราเล่มนั้นได้ตลอดเล่ม

นักเรียนกลุ่มนั้นสอนครูเลาแอนน์ว่า เด็กๆ มีพลังความสามารถในการเรียนมากกว่าที่เราคิด หากเขามีกำลังใจและรู้สึกคุณค่าของการเรียน ครูที่เอาใจใส่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเป็นคนสำคัญในใจครู ครูที่พร้อมจะเดินเคียงคู่ไปกับการเรียนของเด็ก จะช่วยให้เด็กเรียกพลังการเรียนรู้ของตนคืนมา และเรียนรู้ได้อย่างมีพลัง

วิจารณ์ พานิช

๒๐ มี.ค. ๕๔

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/435909>)

ถ้อยคำที่ก้อง อยู่ในหูเด็ก

เหตุการณ์นี้ประทับใจครูเลาแอนน์ ไมรูลิม และสอนว่า คำพูดเชิงบวกต่อเด็กแต่ละคนมีผลต่อการสร้างพลังในชีวิตของเด็กมากแค่ไหน และในทางตรงกันข้าม คำพูดเชิงลบเหยียดหยันเด็กจะทำลายชีวิตเด็กได้มากเช่นกัน

ที่จริงบันทึกนี้ผมถอดความมาจากหัวข้อในหนังสือว่า There is No Such Thing as A Casual Remark to A Child ซึ่งหมายความว่าอย่าคิดว่าคำพูดที่ครูพูดแบบไม่ตั้งใจ จะเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับศิษย์ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องเล่าเช่นเดียวกันกับเรื่องเล่าในตอนที่แล้ว

ครูเลาแอนน์ เป็นนักสังเกต นักเก็บเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตการเป็นครู ในปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับศิษย์เอามาตีความหาความหมายเพื่อการเรียนรู้ของตนแล้วรวบรวมเอามาเล่าในหนังสือเล่มนี้

วันหนึ่งหลังจากการแข่งขันกีฬา ดารานักกีฬาคุยไมกันโฆมิงในกลุ่มตนและสาว ๆ ในช่วงเวลาก่อนเริ่มชั้นเรียน นักกีฬาเหล่านี้คือดาวดวงเด่นและขี้แง กลุ่มดารามีนักเรียนรูปร่างผอมแห้ง เฝียบขริมไว้ความเด่นดังชื่อ ซีน นิ่งฟังอย่างเงื่องหงอย ครูเลาแอนน์ เดินไปข้างๆ โต๊ะที่ซินนั่งและเอ่ยกับพอลผู้เป็นดารานักกีฬาว่า “ครูภูมิใจในความสามารถของเธอ “พอล” และครูเชื่อว่าเธอจะออกไปประสบความสำเร็จหลังจากออกจากโรงเรียนด้วย ครูไม่อยากเห็นลูกศิษย์ที่ชีวิตขึ้น

สู่จุดสูงสุดตอนอายุ ๑๖ แล้วหลังจากนั้นชีวิตก็ตกต่ำหลังจากออกจากโรงเรียนมัธยม

พอลตอบว่า “สบายมากครับ แมวมองหานักกีฬา กำลังมาติดต่อผมแล้วครับ” ครูเลาแอนน์พูดเบาๆ กับซินผู้กำลังจ้องไปที่พอลว่า “ครูเชื่อว่าเธอจะเป็นคนที่ชีวิตขึ้นสู่จุดสูงสุดในช่วงเวลาหลังๆ ของชีวิต” ซีนมีใบหน้าแหม่มขึ้นขึ้นทันทีขยับตัวนั่งตรง และตอบว่า “ผมก็คิดว่าอย่างนั้นครับ”

ครูเลาแอนน์ รู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยยกระดับความมั่นใจตนเองให้แก่ ซีน แล้วเดินไปอีกทางหนึ่งของห้อง และผ่านโต๊ะของเด็กหญิงช้อยายที่สุดในชั้นชื่อ มาร์ซี่ ครูเลาแอนน์หยุดมองหน้ามาร์ซี่และพูดว่า “เธอก็เหมือนกัน เธอจะเป็น late bloomer แต่เธอจะเป็นดอกไม้ดอกโตที่งดงามมาก” มีผลให้ มาร์ซี่อายม้วนตัว

แล้วครูเลาแอนน์ ก็ลืมเหตุการณ์นั้น

จนวันหนึ่งหลังจากนั้นหลายเดือน ในงาน open house ในตอนจะจบงานแม่ของซินมาหาครูเลาแอนน์ที่ห้อง เมื่อครูยื่นมือให้จับ แม่ของซินจับมือของครูเลาแอนน์ ด้วยมือทั้งสองและบีบแน่น พร้อมทั้งกล่าวว่า “ขอขอบคุณ ต่อคำพูดที่ครูพูดกับซิน ซีนเล่าให้ฟังว่า ครูพูดว่า ตัวเขาจะประสบความสำเร็จในช่วงหลังของชีวิต เขาไม่ควรถกกังวลว่าไม่เป็นดาวกีฬาหรือเด่นดังในโรงเรียนในเวลานี้ ครูน่าจะจะได้

เห็นเขายิ้มตอนที่เขาเล่าให้แม่ฟัง ตอนนี้ชีวิตของเขาเปลี่ยนไป ครูได้ช่วยเปลี่ยนชีวิตของเขา ฉันไม่รู้ว่าจะขอบคุณครูได้อย่างไร จึงจะสมกับที่ครูได้ช่วย ชื่น”

ครูเลาแอนน์ ได้แต่ตะลึง จนแม่ของซินลาไป ไม่นึกว่าคำพูดประโยคเดียวจะมีพลังถึงขนาดนั้น และเหตุการณ์นั้นจะเป็นพลังใจให้คนเป็นครูได้หลายเดือนแต่ยังไม่หมด ก่อนที่ครูเลาแอนน์จะออกจากห้อง แม่ของมาร์ซี่ก็มามองผ่านบานประตู เมื่อเห็นแม่ของมาร์ซี่เต็มตาก็มารู้ว่าแม่ลูกคู่นี้เป็นพิมพ์เดียวกันในความซื่อๆ

“ฉันเพียงต้องการมาขอบคุณที่ครูพูดกับ มาร์ซี่ ว่าเธอเป็นคนชนิด ‘บานเช้า’ แต่จะเป็น ‘ดอกไม้’ ที่งดงามมากในวันหนึ่ง มาร์ซี่ร้องไห้เมื่อเธอเล่าให้แม่ฟังและฉันก็ร้องไห้ด้วย เพราะเรากำลัง

ว่าต่อไปเมื่อเธอโตขึ้นเธอจะมีชีวิตที่ดีได้อย่างไร ตอนนี้เราไม่กังวลแล้ว เพราะเธอได้กลายเป็นเด็กที่มีความสุข”

ครูเลาแอนน์ ไม่กล้าเอ่ยคำพูด เพราะเกรงว่าหากพูดออกไป ครูก็จะร้องไห้ด้วยจนแม่ของมาร์ซี่ลากลับไป

เหตุการณ์นี้ประทับใจครูเลาแอนน์ไม่รู้ลืมและสอนว่า คำพูดเชิงบวกต่อเด็กแต่ละคนมีผลต่อการสร้างพลังในชีวิตของเด็กมากแค่ไหน และในทางตรงกันข้าม คำพูดเชิงลบเหยียดหยันเด็ก จะทำลายชีวิตเด็กได้มากเช่นกัน

ครูเลาแอนน์รีบบันทึกไว้ว่า “จงระมัดระวังคำพูด คำพูดของครูอาจก้องอยู่ในหูเด็กไปชั่วชีวิต”

ถ้อยคำของครูคนหนึ่งที่ยังก้องอยู่ในหูทั้งสองของผม คือคำของครูใหญ่โรงเรียนซุมพร “คริยามัย” (ชื่อในตอนนั้น) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ในชั้นเรียนวิชาศีลธรรม ชั้น ม.๓ ครูคล่อง บุญเยี่ยม เผลยข้อสอบและยกคำตอบของผมซึ่งตอบไม่ตรงกับคำเฉลย แต่ครูบอกว่าคำตอบของผมแสดงว่าผมเข้าใจลึกไปอีกชั้นหนึ่ง เป็นคำชมที่ก้องอยู่ในหูของผมมาตลอดชีวิต โดยผมไม่เชื่อที่ครูบอกและคิดว่าครูมีจันทรคติว่าผมเป็นหลานของเพื่อนของท่านที่ได้ชื่อว่าเป็นอัจฉริยะใน

หมู่เพื่อนและครู คือนายยีเกัย หรือนายธรรมทาส พานิช ท่านคงเชื่อว่า
เมื่อลูรมีสมองดี หลานจะต้องมีสมองดีด้วย ซึ่งผมไม่เชื่อ แต่คำชมนี้
ก็ให้ความชุ่มชื้นแก่ใจผมอย่างยิ่ง และกลับไปเล่าให้พ่อแม่ฟังเหมือน
ศิษย์ทั้งสองของครูเลาแอนน์

วิจารณ์ พานิช

๒๐ มี.ค. ๕๕

เตรียมตัว เตรียมตัว
และเตรียมตัว

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/437049>)

ครูต้องเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเปิดเทอม ๒-๓ สัปดาห์ เพื่อให้ตนเองพร้อมที่สุดต่อการจัดการชั้นเรียน ให้นักเรียนเข้าสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายใน ๒-๓ วันแรก มิฉะนั้น สภาพการเรียนของนักเรียนในชั้นอาจเลอะเทอะไปตลอดปี

เพราะว่าเมื่อโรงเรียนเปิดงานต่างๆ จะประดังเข้ามาหากที่ครูจะตั้งตัวติดหากไม่เตรียมตัวตั้งหลักไว้ล่วงหน้า การเตรียมตัวนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความประทับใจและพร้อมที่จะร่วมมือกับครู ร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จของนักเรียนและมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนไปตลอดปี คือให้คุณแก่ทั้งนักเรียนและแก่ครู

ครูเลาแอนน์ เล่าละเอียดมาก ผมจะไม่จระไนอย่างนั้นขอจัดกลุ่มการเตรียมตัวว่า ประกอบด้วย

- เตรียมเครื่องใช้สำหรับครูและบางอย่างสำหรับอำนวยความสะดวกแก่ศิษย์
- เตรียมตกแต่งห้องเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียน และดีต่อสุขภาพหรือป้องกันโรค เช่น โรคหวัด เขาเอ่ยถึงเครื่องกรองอากาศชนิดกำจัดฝุ่น และเชื้อโรคด้วย
- เตรียมหนังสือสำหรับเด็กรวมทั้งรูปภาพและแผนผังประกอบการเรียนรู้

ผมอ่านตอนนี้ด้วยความประทับใจในความละเอียดลออ เอาใจใส่รายละเอียดปลีกย่อย ที่แสดงถึงความเป็น “ครูเพื่อศิษย์” ของครูเลาแอนน์ การเตรียมตัวทุกเรื่องมีคำอธิบายว่าจะเกิดประโยชน์ต่อศิษย์อย่างไร หรือช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศิษย์กับครูอย่างไรช่วยให้ครูเอาใจใส่ดูแลศิษย์เป็นรายคนได้อย่างไร ทั้งๆ ที่ครูมีงานมากมีงานหลายหน้า และมีศิษย์หลายชั้นเรียน เคล็ดลับคือการจัดแฟ้มที่มีส่วนชองนักเรียนเป็นรายคนสำหรับใส่เอกสารแจกเตรียมไว้ให้นักเรียนที่ขาดเรียน หรือเอาไว้เตือนว่านักเรียนคนไหนยังไม่ส่งการบ้าน

นี่คือสุดยอดของการจัดระบบตัวเอง และการจัดระบบชั้นเรียน นักเรียนจะรู้ข้อตกลงหรือกติกาเพื่อช่วยให้ครูช่วยดูแลส่งเสริมการเรียนรู้ของศิษย์แต่ละคนทำให้การดำเนินการในชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีระบบไม่มั่ว ไม่ขึ้นอยู่กับการมีความจำดีหรือขี้หลงขี้ลืม เพราะทุกอย่างมีระบบหมด เปิดแฟ้มดูก็ตรวจสอบได้ทันทีแต่ต้องมีหลายแฟ้มและต้องรีบเก็บเอกสารเข้าแฟ้มรวมทั้งนักเรียนก็ต้องร่วมมือส่งการบ้านให้ตรงตงะกร้า ไม่รื้อเอกสารบนโต๊ะครู ซึ่งหากทำ ถือว่าผิดวินัยรุนแรงเพราะเป็นการทำลายความราบรื่นในการเรียนของทั้งชั้นเรียน

เตรียมห้องเรียน

ครูเลาแอนน์ แบ่งเรื่องนี้ออกเป็น ๔ หัวข้อย่อย เป็น 4S ดังนี้

Sensory Details สัมกับคำว่า details จริงๆ เพราะครูเลาแอนน์บอกว่าต้องเอาใจใส่ “สัมผัส” ๔ ใน ๕ ของห้องเรียน หรือหากถือตามแบบไทยที่มีผัสสะ ๖ ทวาร คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็มียกเว้นทวารเดียวคือลิ้น หรือผัสสะรสที่ไม่ต้องเตรียมข้อพึงตระหนัก คือ เด็กมีความไวในการรับรู้มากกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นผัสสะที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่เป็นผลดีต่อการเรียนอาจส่งผลร้ายต่อเด็กมากกว่าที่เราคิด

ผมประทับใจครูเลาแอนน์ ที่เอาจริงถึงขนาดไปขอบริจาคสีทาผนังห้องจากร้านขายสี และรับบริจาคแรงงานจากช่างทาสีเพื่อเปลี่ยนสีห้องจากสีทึมๆ เป็นสีหวานให้ความรู้สึกสบายแก่เด็กๆ เรื่องการรับบริจาคเพื่อเด็ก เพื่อการอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนนี้ ครูเลาแอนน์บอกว่าอย่าอายอย่าคิดว่าเป็นการเวอร์เพราะจริงๆ แล้วหากครูมุ่งทำเพื่อศิษย์จริงๆ แล้วพ่อแม่ที่มีฐานะหรือคนทั่วไป มีแนวโน้มอยากช่วยอยู่แล้ว

ครูเลาแอนน์ มีประสบการณ์ใช้เสียงเพลงกลบความอึกทึกสร้างบรรยากาศให้นักเรียน มีสมาธิกับการเรียน และการต่อรองกับ

เด็กๆ ที่ชอบเพลงต่างๆ อีกทีก็ๆ ให้ลองหันมาฟังเพลง หวานๆ เพื่อสร้างสมาธิ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของเด็กอเมริกัน ซึ่งต่างวัฒนธรรมกับเด็กไทย การทดลองใช้ดนตรีช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการเรียนและการจัดการชั้นเรียน จึงน่าจะเป็นหัวข้อของโจทย์วิจัยในชั้นเรียนได้

ผมประทับใจข้อความระหว่างบรรทัด ที่ครูเลาแอนน์เขียนจากประสบการณ์แสดงจิตวิทยาในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครูเปิดเพลงคลาสสิกก่อนเวลาเรียนและเด็กๆ ประทับใจขอให้เปลี่ยนเพลงเป็นเพลงจังหวะกระแทกที่เขาชื่นชอบ ครูเลาแอนน์แนะนำให้ปิดเพลงและขอโทษเด็ก หรือแสดงความเสียใจที่เด็กไม่ชอบตามที่ครูทดลอง แล้วรีบเข้าสู่บทเรียนอย่ามัวเสียเวลากับเรื่องเพลง

เฉพาะเรื่องเพลง ครูก็สามารถเอามาเป็นเครื่องมือสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ได้มากมาย แต่ผมจะไม่เอารายละเอียดมาบันทึก

ครูเลาแอนน์บอกว่า หลักการ คือ ต้องทำให้สภาพของห้องเรียนมีคุณสมบัติ 4 อย่าง คือ functional, comfortable, welcoming และ inspiring แปลว่า ประโยชน์ใช้สอย ให้ความรู้สึกสบาย ดึงดูดให้เข้ามาในห้อง และสร้างแรงบันดาลใจ เราสามารถใช้หลักการนี้ทดลองหรือทำวิจัยเรื่องการจัดห้องเรียนได้มากมายหลายสิบหลายร้อย

โจทย์ตามบริบทของนักเรียนและภูมิสังคมที่แวดล้อมโรงเรียน

ผมลืมเรื่องราววัยเด็กเรื่องกลิ่นในห้องเรียนไปสนิท จนมาอ่านหนังสือตอนนี้จึงนึกขึ้นได้ว่า สมัยเรียนชั้นมัธยมที่ชุมพรเราสวมรองเท้าผ้าใบและต้องซักทุกสัปดาห์ แต่มีเพื่อนบางคนก็เกียจซัก สะสมความหมักหมมไว้จนได้ที่ก็หลอกให้เพื่อนลองดมเป็นเรื่องแก๊งเพื่อนได้อย่างหนึ่ง

แต่ครูเลาแอนน์ ละเอียดย้อนกับกลิ่นทุกชนิดในห้องเรียน รวมทั้งกลิ่นสีที่ทาใหม่ๆ กลิ่นหนังสือ กลิ่นสบู่ในห้อง เป็นต้น นี่ก็เหมือนกัน สมัยผมเป็นเด็กมีเพื่อนบางคนสวมเสื้อตัวเดียวตลอดสัปดาห์และสีขากลายเป็นสีตุ่นๆ หรือที่แขนเสื้อมีคราบดำจากการยกแขนขึ้นป้ายน้ำมูกติดอยู่ ครูเลาแอนน์เอ่ยถึงการใช้สเปรย์ฉีดทำความสะอาดอากาศในห้องเรียนแต่บอกว่าราคาแพง หากครูต้องซื้อมาใช้เอง

อุณหภูมิในห้องก็มีความสำคัญ ในสหรัฐอเมริกาปัญหาห้องหนาวเกินไปจะเป็นปัญหาใหญ่ ในบ้านเราตรงกันข้าม แต่เวลานี้โรงเรียนจำนวนมากในเมืองติดเครื่องปรับอากาศซึ่งก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียที่เห็นชัดคือการแพร่เชื้อโรคทางการหายใจ เช่น ไข้หวัด ซึ่งเครื่องทำความสะอาดอากาศกรองจับเชื้อโรคอาจใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผลน่าจะมีการทำวิจัย

ไม่ควรปล่อยให้ผนังห้องเปล่าเปลือยไม่ช่วยกระตุ้นความสนใจใครู้ของเด็ก การตกแต่งด้วยรูปธรรมชาติ รูปคน ภาพคำคม ฯลฯ จะช่วยกระตุ้นจินตนาการและแรงบันดาลใจของเด็ก นี่ก็เป็นประเด็นสำหรับทดลองและวิจัยเช่นเดียวกัน

Seating Arrangement การจัดโต๊ะนักเรียนจัดได้หลายแบบ โดยมีหลักการสำคัญคือ ให้เกิดความสะดวกต่อการเรียนของเด็ก ให้เด็กมองจอ กระดานหน้าห้อง จอทีวี และจอมอนิเตอร์ (ถ้ามี) เห็นหมดทุกคนและเพื่อความสะดวกของครูในการเคลื่อนไหวไปทุกส่วนของห้องได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งไม่ให้เกิดมุมอับสำหรับเด็กเมื่อเรียนหลบครูไปทำอย่างอื่น

จะจัดห้องเรียนอย่างไร ขึ้นกับขนาดและรูปร่างของห้อง และจำนวนนักเรียน เป้าหมายของการจัด คือ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก สร้างความรู้สึกมีแรงบันดาลใจต่อการเรียนและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับครู

ครูเลาแอนน์แนะนำว่า วิธีจัดชั้นเรียนที่ไม่ควรทำที่สุดคือจัดเป็นแถวหันหน้าไปสู่กระดานหรือจอหน้าห้อง เพราะเด็กจะบังกันและควรจัดให้ตำแหน่งที่ครูยืนห่างจากนักเรียน แต่ละคนไม่เกิน ๓ ช่วงโต๊ะ เพราะจะช่วยให้ครูดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ง่ายโดยเข้าถึงตัวเด็กได้ง่าย และมีผลทางจิตวิทยาว่านักเรียนทุกคนใกล้ชิดครู

พึงตระหนักว่า วิธีจัดโต๊ะในห้องมีผลต่อบรรยากาศในห้องเรียนมาก การจัดแบบ classroom มีผลต่อความรู้สึกเป็นทางการเน้นกฎระเบียบ การจัดเป็นรูปวงกลมเป็นกลุ่มๆ หันหน้าไปทางหน้าห้อง จะให้ความรู้สึกอิสระมากกว่าการจัดเป็นแบบสตูดิโอ บ่งบอกว่าห้องเรียนคือห้องทำงานร่วมกันของนักเรียน

นโยบายการจัดที่นั่งมี ๒ แนวทางใหญ่ คือกำหนดที่นั่งประจำกับเปิดฟรีให้นักเรียนเลือกที่นั่งเองตามชอบใจ ใครมาก่อนเลือกก่อนเปลี่ยนที่นั่งไปเรื่อยๆ ก็ได้ ซึ่งมีข้อดีคือไม่จำเจแต่อาจไม่สะดวกหากนักเรียนต้องการเก็บของไว้ในโต๊ะและไม่สะดวกสำหรับครู ที่จะทราบว่าวันนั้นนักเรียนคนไหนไม่มาเรียน

ครูเลาแอนน์ แนะนำว่า น่าจะเริ่มด้วยการบอกนักเรียนว่า ครูจะไม่กำหนดที่นั่งให้นักเรียนหากการให้อิสระนั้นไม่มีปัญหาตามมา

ถ้าครูต้องการกำหนดที่นั่งแก่นักเรียนแต่ละคน ครูต้องบอกนักเรียนให้รู้ว่าครูได้ไตร่ตรองรอบคอบแล้วว่าจะมีหลักการกำหนดอย่างไร เพื่อประโยชน์ของนักเรียนทุกคนและของนักเรียนทั้งชั้นร่วมกัน ให้เกิดความสะดวกในการเรียนแต่ถ้านักเรียนคนไหนไม่ชอบที่นั่งตำแหน่งที่ครูจัดให้ก็ให้มาคุยกับครูนอกเวลาเรียน

Supplies and Storages จากข้อเขียนของครูเลาแอนน์ ทำให้ผมตระหนักว่า ห้องเรียนสมัยนี้ต้องมีวัสดุช่วยเรียนหรือช่วยสอนมากกว่าสมัยผมเรียนอย่างเทียบกันไม่ได้เลย จึงต้องกำหนดที่วางมีตู้หรือที่เก็บ ที่นักเรียนจะต้องช่วยกันเก็บ หรือมีเวรเก็บของนักเรียน

ผมประทับใจมากที่ครูเลาแอนน์จัดให้มีปากกาและดินสออย่างละ ๑๐ แท่ง ไว้ให้นักเรียนที่ลืมเอามาใช้ และมีข้อตกลงว่า ก่อนนักเรียนออกจากชั้นต้องนับปากกาและดินสอในกล่องใส่ได้ครบก่อน โดยมีนักเรียน ๑ คนได้รับแต่งตั้งเป็น “ผู้อำนวยการนับดินสอและปากกา” ประจำสัปดาห์ เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้เป็นการเรียนรู้และการฝึกวินัยให้นักเรียนทั้งสิ้น

Student Information ครูต้องสื่อสารกับนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งโดยวาจาและโดยเอกสารประกาศ จึงต้องเตรียมสถานที่และระบบติดประกาศที่เหมาะสมนักเรียนเห็นง่าย ไม่ตกข่าว โดยที่ครูควรคิดเรื่องนี้อย่างรอบคอบ เป้าหมายที่สำคัญคือใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นความใฝ่รู้ของนักเรียน กระตุ้นบรรยากาศตื่นตัวหรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

เทคนิคอย่างหนึ่งคือ ประกาศแผนการเรียนวันถัดไปไว้ล่วงหน้า หรือยิ่งดีหากประกาศไว้ล่วงหน้าทั้งสัปดาห์ หรือทั้งเดือน จะช่วย

นักเรียนที่ขาดเรียนบางวัน และช่วยนักเรียนที่ต้องการวางแผนการเรียนของตนไว้ล่วงหน้า

การทำตารางเรียนดังกล่าวควรทำให้อ่านง่าย มีระบบสีที่ต่างกันไปสำหรับกิจกรรมต่างกลุ่ม รวมทั้งอาจใช้ตารางเป็นตัวกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ครูใส่ดาวลงไปในช่วงวันที่ครูไม่ต้องเตือนเด็กให้เงียบหรืออยู่ในวินัยรวมทั้งไม่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์อื่นๆ โดยมีข้อตกลงว่าเมื่อได้ครบ ๑๕ ดาว ทั้งชั้นจะได้รับรางวัลที่นักเรียนชื่นชอบตามที่ตกลงกัน

มีคำถามว่า ควรตีตประกาศกฎหรือข้อห้ามใหม่ คำตอบคือให้ตีตเฉพาะกฎที่เป็นหัวใจเท่านั้น เพราะเด็กจะรังเกียจกฎหมายหมกหมิ่นทำให้พาล เมื่อมาโรงเรียน ครูเลาแอนน์มีกฎที่เป็นหัวใจคือ ต้องประพฤติตนอย่างมีความเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น

วิจารณ์ พานิช

๒๔ มี.ค. ๕๕

ครูเพื่อศิษย์จัดเอกสาร และเตรียมตนเอง

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/437929>)

หนังสือเล่มนี้ บทที่ ๓ “เรื่องใหญ่ ๓ เรื่อง : เตรียมตัว เตรียมตัว เตรียมตัว” นี้มีหลายตอนและเรื่องการจัดเอกสารเป็น ตอนหนึ่งในบทนี้ ผมอ่านตอนนี้แล้วตีความว่า ครูที่เก่งต้องสามารถ ยึดกุมสถานการณ์ในการทำหน้าที่ครูได้ทั้งหมดไม่ว่าหรือรวนเรใน สถานการณ์ที่ยุ่งหรือมีภารกิจหลากหลายด้าน ล้นมือ ล้นสมอง

การเตรียมตัวจัดระบบเอกสารในการทำหน้าที่ครู ช่วยให้ครูมี ระบบไม่ต้องพึ่งความจำมากเกินไปและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผมถอดความรายการที่ผศ.เลาแอนน์เขียนในหนังสือมาทั้งหมด เพื่อแสดงให้เห็นว่า ครูท่านนี้มีความละเอียดลออเพียงใด และให้เห็น ว่าทุกเรื่องทุกขั้นตอนเป็นการฝึกฝนศิษย์หรือการเรียนรู้ของศิษย์ ทั้งสิ้น

จัดเอกสาร

๑. ภาดเอกสารเข้า จัดหาภาดเอกสารสำหรับใส่เอกสารที่ นักเรียนส่งครู ภาดนี้ต้องลึกพอที่จะใส่เอกสารในแต่ละคาบได้หมด โดยครูต้องบอกนักเรียนให้ส่งเอกสารในภาดนี้เท่านั้น ห้ามวางบนโต๊ะ หรือที่อื่น ถ้าเอกสารนั้นใหญ่ใส่ภาดไม่ลงต้องส่งกับตัวครูโดยตรง และห้ามเด็กหยิบเอกสารจากภาดนี้เด็ดขาดรวมทั้งของตนเองด้วย

จะหยิบของเพื่อนดูก็ไม่ได้ เพื่อเป็นการปกป้องความเป็นส่วนตัวของ นักเรียนแต่ละคน

ท่านผู้อ่านเห็นบทเรียนเรื่องความเคารพความเป็นส่วนตัวของ ผู้อื่นไหมครับ

เมื่อจบคาบครูต้องเก็บเอกสารจากภาดเข้าแฟ้มที่แยกตามสี เอาไว้จัดลำดับหรือตรวจการบ้านต่อไป

๒. แฟ้มบทเรียนประจำวัน มีแฟ้มสีสวยสำหรับใส่เอกสาร แผนการสอนแต่ละชั่วโมงหรือแต่ละวิชาของวัน ใส่เอกสารที่จะต้อง ให้คะแนนเอกสารที่ให้คะแนนแล้ว และเอกสารบันทึกเรื่องส่วนตัว ของนักเรียนแต่ละคนถ้าต้องเอาเอกสารไปให้คะแนนที่บ้าน ก็เอา แฟ้มเล็กนี้ใส่แฟ้มใหญ่สำหรับการชน เมื่อให้คะแนนเสร็จก็เอาเอกสาร กลับเข้าแฟ้มพร้อมกับแผนการสอนหรือบันทึกความจำสำหรับวันรุ่งขึ้น โปรดสังเกตว่า ครูต้องใช้บันทึกช่วยอย่าใช้ความจำเพียงอย่างเดียว

๓. แผนฉุกเฉิน อาจเกิดอุบัติเหตุ เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว โรงเรียนต้องมีแผนฉุกเฉินเขียนไว้อย่างชัดเจนรวมทั้งมีการซ้อมด้วย ให้จัดแฟ้มใส่เอกสารนี้เพิ่ม address หมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน มือถือ ของตนเองของญาติหรือเพื่อนสนิท เวลามีการซ้อมอุบัติเหตุให้ฉวย แฟ้มนี้และพาเด็กไปในที่ปลอดภัย แฟ้มนี้จะมีประโยชน์หากครูไม่อยู่ในยามฉุกเฉินนั้น ครูแทนหรือผู้อื่นจะมีข้อมูลสำหรับติดต่อ

๔. เพิ่มสำหรับครูสอนแทน ครูคือมนุษย์ธรรมดาย่อมมีการเจ็บป่วยหรือมีธุระสำคัญบ้างต้องมีครูแทนมาสอน จึงต้องทำเพิ่มสำหรับครูสอนแทนไว้ใส่เอกสารรายชื่อนักเรียนในชั้น ในกรณีที่รู้ล่วงหน้าว่าจะต้องลางานให้ใส่เอกสารแผนการสอนของวันที่ลางานไว้ในแฟ้ม แต่พึงตระหนักว่า ครูสอนแทนแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนอาจสอนตามแผนการสอนที่ใส่ไว้ในแฟ้ม บางคนอาจคิดแผนการสอนของตนขึ้นมาเอง ครูเลาแอนน์จึงเขียนบทเรียนด้วยตนเองขึ้นมาชุดหนึ่งที่ไม่ใช่บทเรียนปกติ สำหรับให้นักเรียนเรียนเอง เวลาครูเลาแอนน์ไม่อยู่ และหากเกิดปัญหาระหว่างนักเรียนกับครูสอนแทน เช่นนักเรียนแสดงความไม่เชื่อถือครู ครูเลาแอนน์ จะมีวิธีการจัดการอย่างเคารพทั้งครูสอนแทนและเด็ก นอกจากนี้ครูเลาแอนน์ยังแนะนำให้จัดการเตรียมครูสอนแทนที่รู้จักกันหรือสอนแทนเข้าหากันด้วย

๕. เพิ่มบทเรียนสนุกสนาน “ครูเพื่อศิษย์” ต้องทำวิจัยเล็กๆ หนาบทเรียนสนุกๆ ให้ความบันเทิงไว้ให้เด็กๆ ได้หย่อนใจบ้าง เช่น บททดสอบสนุกๆ บททดสอบเขาวงกต เกมคำศัพท์ ฯลฯ โดยอาจใช้สำหรับให้รางวัลเมื่อนักเรียนทั้งชั้นอยู่ในระเบียบวินัยดี

๖. เพิ่มเรียนไม่ทัน ครูเลาแอนน์แนะนำให้ซื้อแฟ้มที่มีหลายช่อง ยึดออกแบบหีบเพลงชัก (accordion-style folder) และเขียน

ชื่อ Make-Up Work ไว้ที่ด้านหน้าและด้านหลังแฟ้มและติดป้ายแต่ละช่องด้วยอักษร A, B, --- Z สำหรับใส่เอกสารหรือข้อทดสอบที่แจกในวันนั้น เด็กที่ไม่มาเรียน ให้ใช้ดินสอเช่นนามสกุลที่หัวกระดาษและเอาใส่แฟ้มในช่องตัวอักษรตัวหน้าของนามสกุล พร้อมทั้งเขียนสรุปบทเรียนนั้นย่อๆ เหน็บไว้ด้วยกันเพื่อให้นักเรียนมาหยิบเอกสารนั้นไปเรียนและทำการบ้านเอง ช่วยประหยัดเวลาของครู แต่ถ้าเป็นนักเรียนชั้นเล็ก ครูต้องช่วยเตือนให้นักเรียนมาหยิบเอกสารไปเรียน และครูต้องแสดงท่าทีว่าพร้อมจะช่วยเหลือแนะนำ

๗. ทำใบอนุญาตเข้าห้องสมุด ห้องพัก ห้องอาบน้ำ ผมเข้าใจว่าโรงเรียนที่อเมริกาทำใบอนุญาตนี้ ครูเลาแอนน์แนะนำให้ครูกรอกใบเหล่านี้ไว้ล่วงหน้าจำนวนหนึ่งแต่อย่าลงนามไว้ล่วงหน้า เวลาเด็กมาขอก็เซ็นชื่อแล้วให้เด็กได้อย่างรวดเร็ว หรืออาจสร้างระบบให้เด็กกรอกรายละเอียดเองแล้วครูเซ็นชื่อ

๘. ถ่ายสำเนารายชื่อนักเรียน ถ่ายไว้ ๒-๓ ชุด สำหรับไว้ใช้ทำบันทึกว่านักเรียนคนไหนได้รับรางวัล ประวัติการมาเรียน การกำหนดโต๊ะนั่ง การจัดทีมทำโครงการ ทีมเดินทางทัศนศึกษา ทีมซ้อมหนีไฟ และโอกาสอื่นๆ ที่ต้องการใช้รายชื่อ ครูเลาแอนน์จะเอารายชื่อไปไว้ที่บ้าน ๑ ชุด สำหรับใช้ชื่อของนักเรียนในประโยชน์ที่ใช้ในข้อทดสอบหรือในเรื่องราวที่ครูแต่งให้นักเรียนอ่าน การใช้ชื่อนักเรียนจะทำให้เด็กรู้สึกพอใจโดยมีข้อเตือนใจว่าต้องใช้ชื่อเด็กให้ทั่วหน้าอย่าให้เกิดความรู้สึกว่าครูรักเด็กไม่เท่ากัน

๙. ชื่อสิ่งพลาสติกไว้ใส่แฟ้มนักเรียน ถ้าสอนนักเรียนหลายชั้นชื่อ ๑ ลังต่อชั้น แยกสีและติดแถบสีที่แฟ้มนักเรียนให้ตรงกับลังเพื่อให้แยกได้ง่าย แฟ้มนักเรียนนี้จะหนาขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงหลังของปี และครูจะใช้ใส่เอกสารสำหรับเด็กที่ขาดเรียน เช่นเอกสารการบ้านที่นักเรียนส่งไว้และครูเพิ่งคืนนักเรียนในวันนั้น ครูจะเอาใส่แฟ้มไว้ให้เมื่อเด็กมาเรียนก็มาเอาจากแฟ้มได้เอง แฟ้มนี้เป็นของส่วนตัวของ

นักเรียนแต่ละคน เด็กๆ มักชอบตกแต่งด้วยภาพสวยๆ หรือประโยคเพราะๆ ครูจะไม่ห้าม แต่ห้ามเขียนคำหยาบ หรือภาพไม่เหมาะสม ครูเลาแอนน์เขียนเล่าวิธีจัดแฟ้มอย่างเป็นระบบละเอียดมาก

๑๐. เตรียมงานให้นักเรียนเกเรทำ โดยจัดแฟ้มที่เขียนชื่อให้เห็นชัดเจนเปิดเผย เตรียมแบบฝึกหัดใส่แฟ้มไว้ ๕-๖ แบบฝึกหัดและนัดแนะกับหัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดว่าครูอาจส่งนักเรียนที่ไม่อยู่ในวินัยไปทำแบบฝึกหัดที่นั่น โดยขอย่าให้ทางห้องสมุดยอมให้เด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เด็กที่จะถูกจัดการแบบนี้คือคนที่มีพฤติกรรมรบกวนการเรียนของชั้นเรียนซ้ำๆ เมื่อถึงขั้นที่ครูไม่ควรทนให้เรียกเด็กมาหา เปิดแฟ้ม “นักเรียนเกเร” ให้เห็นชัดๆ และหยิบแบบฝึกหัดชิ้นหนึ่งส่งให้ บอกให้ไปนั่งทำคนเดียวในห้องสมุด พร้อมทั้งเซ็นใบเข้าห้องสมุดให้ ให้นักเรียนกลับมาที่ห้อง ๑ นาทีก่อนจบคาบเรียน หากนักเรียนไม่ทำตามจะแจ้งครูใหญ่หรือฝ่ายวินัย

๑๑. แฟ้มนักเรียนทำผิด จัดแฟ้มนักเรียนทำผิด โดยเขียนชื่อแฟ้มอย่างชัดเจน (Misbehavior) เตรียมรับมือกับเด็กที่จิตใจก้าวร้าวชั้นเรียนและเขียนแบบฟอร์มไว้ ๒-๓ ใบไว้กรอกชื่อนักเรียน และรายละเอียดของการก่อความและเซ็นชื่อ เมื่อเกิดเหตุและครูดึงแฟ้มออกมา จะสื่อต่อนักเรียนทั้งชั้นว่าครูตั้งใจสอนและไม่อดทนต่อการก่อความ ครูจะตามเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาพาตัวเด็กไปหาครูใหญ่โดยไม่ได้เถียงกับเด็กที่จิตใจก้าวร้าว

๑๒. สมุดคะแนน ต้องมีสมุดบันทึกคะแนนแม้จะใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการให้คะแนน และบันทึก วิธีหรือระบบการให้คะแนนไว้ให้ชัดเจน เข้าใจว่าระบบนักเรียนเข้า/ย้ายโรงเรียนและชั้นเรียนจะไกลהלในช่วงต้นปี ครูเลาแอนน์จึงแนะนำว่าอย่าเพิ่งทำสมุดนี้ในวันแรกๆ ของปีการศึกษาให้รอสองสามวัน (หรือสัปดาห์) รอจนนักเรียนนิ่ง (ไม่มีการย้ายเข้า/ออกชั้นเรียน) แล้วจึงทำสมุดบันทึกคะแนน ให้เรียงรายชื่อตามตัวอักษรตรงกันทั้งในสมุดและในคอมพิวเตอร์โดยก่อนทำสมุดบันทึกให้ copy หน้าแรกของสมุดบันทึกเอาไว้บันทึกคะแนนลาลองก่อน ครูควรใช้สมุดบันทึกคะแนนช่วยในการบันทึกอีกหลายๆ เรื่อง เพื่อลดเวลาการทำงานของครูเอง ได้แก่ การลา การขาดเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การมีความพยายาม เช่นเมื่อนักเรียนไม่มาเรียนก็ทำวงสี่เหลี่ยมสีแดงไว้ที่ช่องของนักเรียนคนนั้นจะทำให้เห็นชัดเจน ไม่ต้องไปตรวจสอบกับเอกสารแสดงการมาเรียน เมื่อนักเรียนที่ขาดทำข้อทดสอบมาส่งภายหลังก็จะลงคะแนนได้รวดเร็ว ไม่เสียเวลาและกรณีนักเรียนโกหกโต้แย้งว่าตนมาเรียนก็มีหลักฐานยืนยัน

ควรมีคอลัมน์คะแนนเพิ่มและคะแนนลดสำหรับให้แก่นักเรียนที่แสดงความมานะพยายามหรือที่ก่อวุ่นในชั้น ครูเลาแอนน์แนะนำให้ลงคะแนนลบด้วยดินสอเพื่อให้สามารถแก้คะแนนได้ หากนักเรียนกลับตัวได้

เรื่องการให้คะแนนนี้มีรายละเอียดมาก ผมไม่ได้สรุปมาทั้งหมด

๑๓. ร่างแผนการสอน (เรียน) ครูเพื่อศิษย์ต้องยกร่างแผนการสอนของทั้งปีของเทอม สำหรับช่วยให้ครูมีภาพระยะยาวของการสอนช่วยให้ครูไม่ล้าสับสนง่ายเวลางานยุ่ง และช่วยให้ครูยืดหยุ่นแผนการจัดการเรียนการสอนรายวันได้โดยไม่เสียกระบวนการในภาพใหญ่

ตอนนี้ก็มีรายละเอียดมาก คือครูเลาแอนน์ทำตาราง (ปฏิทิน) เรียนของทั้งปี ใส่วันหยุด วันทำกิจกรรมต่างๆ ไว้และทำตารางของแต่ละเดือนให้ดูง่าย แรเงาสีแดงลงในวันที่เด็กจะไม่ค่อยมีสมาธิกับการเรียน ในวันเหล่านั้นครูเลาแอนน์จะสอนสาระที่ยืดหยุ่นคะแนนทดสอบสำหรับช่วงนี้จะไม่นับรวมในการให้เกรดโดยจะกากระดาษว่าเด็กได้ส่งไปทดสอบแล้ว เด็กที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนก็ไม่เสียคะแนน เพราะการทดสอบช่วงนั้นไม่บันทึกคะแนน แต่ครูเลาแอนน์จะไม่ประกาศให้เด็กรู้ เพื่อไม่ให้เด็กไม่สนใจเข้าเรียน

ครูเลาแอนน์ใช้สีเขียวไฮไล้ที่วันสอบประจำภาค และการสอบไล่ไว้ เพื่อใช้เวลา ๒-๓ วันก่อนหน้านั้นสอนทบทวนให้ และกำหนด ๒ วันหลังสอบที่จะไม่มีการบ้านเพื่อให้ครูมีเวลาตรวจข้อสอบจากแผนเหล่านี้ครูเลาแอนน์ได้ภาพใหญ่แล้วว่าจริงๆ แล้วมีวันเรียน (สอน) แบบเข้มจริงๆ กี่วันใน ๑ ปี

ครูเลาแอนน์ยกตัวอย่างว่าตนสอนวิชาภาษาอังกฤษ จะทำแผนการเรียนแต่ละหน่วยย่อยด้วยตัวดินสอ (เพื่อให้แก้ไขได้) ด้านการเขียนรายงาน (บทความ) เรียงความ รายงานผลการวิจัย บทกวี เรื่องสั้น บทละคร นวนิยาย ไวยากรณ์ สุทรพจน์ ตัวสะกดการ์รันต์ การให้ความหมายศัพท์ เป็นต้น ทำให้สามารถวางแผนได้ว่าจะทดสอบทักษะด้านใดบ้างเมื่อไร โดยครูเลาแอนน์มีประสบการณ์ว่าหากกำหนดการทำแบบฝึกหัด และการทดสอบไว้ให้เป็นระบบล่วงหน้า จะช่วยให้เด็กเรียนได้ดีขึ้น เช่น กำหนดการทำแบบฝึกหัด คำศัพท์ทุกวันอังคารและทดสอบทุกวันศุกร์ ซึ่งจะช่วยความสะดวกในการทำงานของครูด้วย

ครูเลาแอนน์ วางแผนกิจกรรมให้นักเรียนทำในช่วงเวลาสั้นๆ ที่ครูจัดบันทึกต่างๆ ที่น่าสนใจคือครูฉายถ้อยคำที่ดีความได้หลายแบบหรือถ้อยคำเชิงคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนอ่านและนึกตีความเงี่ยๆ ด้วยตนเอง ๕ นาที (ระหว่างที่ครูจัดบันทึก) แล้วใช้เวลาหลังจากนั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน

๑๔. เตรียมใบต้อนรับนักเรียน นอกจากกล่าวต้อนรับนักเรียนแล้ว ครูเลาแอนน์ยังมีใบต้อนรับ ๑ หน้า เป็นลายลักษณ์ด้วยคำต้อนรับที่จริงก็คือการทำความเข้าใจหรือข้อตกลงในการร่วมมือกันอย่างราบรื่นระหว่างนักเรียนกับครูโดยครูต้องตัดสินใจว่าจะใช้ถ้อยคำที่

เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการโดยถ้อยคำที่ไม่ควรใช้คือ คำว่ากฎระเบียบ หรือข้อบังคับ เพราะจะเสแสร้งใจนักเรียนโดยเฉพาะวัยรุ่น

ตัวอย่างหัวข้อในใบต้อนรับ : หัวข้อและวัตถุประสงค์ของวิชา กติกา (เคารพตนเองและผู้อื่นไม่มีการดูถูกกันเรื่องเชื้อชาติ ผิว ภาษาแม่ เพศ ความพึงพอใจในการดำรงเพศ ศาสนา รูปร่าง ขนาดตัว ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพความเป็นส่วนตัว) ความเป็นระเบียบ ข้อตกลงระหว่างนักเรียนกับครู การนำเครื่องใช้ในการเรียน มาโรงเรียน การบ้าน การมาเรียน การทำงานเสริม การมีวินัย ความสนุกสนาน

ทั้งหมดนั้น ก็เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนโดยต้องมีถ้อยคำที่แสดงว่าครูพร้อมที่จะช่วยเหลือนักเรียนในทุกเรื่อง แต่นักเรียนต้องรับผิดชอบต้องเคารพตนเองและเคารพผู้อื่นไม่ก่อวุ่นชั้นเรียน

เตรียมตัวเอง

๑. เตรียมกำหนดชั้นตอน ให้ไปนั่งในห้องเรียนแล้วกำหนดชั้นตอนในใจว่าจะทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นอย่างไรบ้าง เช่น จะให้นักเรียนขออนุญาตเข้าห้องน้ำอย่างไร เมื่อจบชั้นเรียนจะให้นักเรียนเดินแถวออกจากห้องอย่างไร ระหว่างเรียนเมื่อครูตั้งคำถาม

จะให้เด็กยกมือให้ครูซึ่งคนตอบหรือจะให้ตะโกนตอบทันที แยกกันตอบก็ได้ เด็กจะส่งการบ้านสายอย่างไร ฯลฯ บันทึกกระบวนการหรือขั้นตอนเหล่านี้ไว้ในกระดาษบันทึกเรื่องละแผ่นเพื่อกันตนเองลับสน ซึ่งจะทำให้เด็กลับสนและไม่เชื่อถือครู

การสอนขั้นตอนเหล่านี้เป็นศิลปะอย่างหนึ่งต้องระมัดระวังว่าจะสอนเมื่อไร สอนรวดเดียวทั้งหมดหรือค่อยๆ สอนทีละน้อย จะทำเอกสารแจกทั้งหมดหรือทีละเรื่อง

๒. เตรียมกำหนดวินัย ควรให้นักเรียนร่วมกำหนดวินัยที่จะใช้ในห้องเรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของทุกคนในชั้นเรียน คือมีความสงบเรียบร้อย ช่วยให้การเรียนได้ผลดี วินัยแต่ละข้อต้องมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ทำผิดไว้ด้วย การลงโทษควรรุนแรงขึ้นหากนักเรียนคนเดิมทำผิดซ้ำรวมทั้งควรเตรียมบันทึกการทำผิด การประชุมหรือหลังมีการทำผิด และการส่งเรื่องถึงสำนักงานครูใหญ่

ครูเลาแอนนีย์ยกตัวอย่างคำพูด (สุนทรพจน์) ของตนต่อนักเรียนเพื่อกระตุ้นความรับผิดชอบความเคารพตนเองและผู้อื่น และบอกว่าอาจมีนักเรียนบางคนหัวเราะแต่จะเป็นการส่งสัญญาณแก่เด็กว่าเรื่องนี้ครูเอาจริง

๓. ทบทวนคำกล่าวตักเตือนนักเรียนที่ทำผิดวินัย กติกาสำคัญสำหรับครูคือ ไม่กล่าววาจาที่แสดงความโกรธแค้นต่อเด็ก

คำกล่าวตักเตือนต้องแสดงความเมตตาและหวังดีต่อเด็ก แต่ก็ต้องเชื่อความเด็ดขาดจริงจัง การเตรียมถ้อยคำไว้จะช่วยให้ครูพูดได้ดีขึ้น

๔. ตรวจสอบตู้เสื้อผ้า ครูต้องมีเสื้อผ้าอย่างน้อย ๒-๓ ชุดที่สวมสบายและนำดู ต้องเข้าใจว่าเด็กจะต้องดูครูทุกวัน ตลอดเวลา การที่ครูแต่งตัวนำดูจึงช่วยให้เด็กๆ รู้สึกสบายใจแต่ไม่จำเป็นที่ครูจะต้องแต่งตัวเร็ด นอกจากนั้นต้องมีรองเท้าที่สวมสบายเพราะครูต้องยืนมาก เดินมาก

๕. หาเพื่อน หามิตรที่เป็นเพื่อนครูห้องใกล้เคียงๆ หรือที่เป็นผู้บริหารสำหรับช่วยเหลือกันเวลามีนักเรียนเกร และเพื่อปรึกษาหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องต่างๆ

๖. คุยกับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น โสตทัศนูปกรณ์ ห้องสมุด รักษาความปลอดภัย ครูควรทำความรู้จักและแสดงท่าทีเคารพ ให้เกียรติ ให้ความสำคัญ

๗. ตรวจห้องเรียน เพื่อให้มั่นใจว่าอยู่ในสภาพเรียบร้อยพร้อมที่จะรับเด็กเข้าเรียนอย่างสะดวกสบาย เป็นที่รื่นรมย์

๘. พักผ่อน ขั้นตอนสุดท้ายคือพักผ่อน ทำใจให้สงบสบาย เตรียมตัวพบ “ลูกๆ” ที่น่ารัก

ผมตั้งใจเก็บความมาให้ครบทุกขั้นตอนแม้ไม่ได้เก็บรายละเอียด
มาทั้งหมด นำมาฝากครูเพื่อศิษย์ เพราะเห็นว่าวิธีคิดและวิธีการของ
ครูเลาแอนน์นี่ สะท้อนความเป็นครูเพื่อศิษย์อย่างยิ่ง และสะท้อน
จิตใจที่อยู่กับความเป็นจริงว่าจะต้องมีเด็กเกเร เด็กงัดใจแกล้งหรือ
ทำทนายครูอยู่บ้างเสมอ ครูต้องเตรียมพร้อมเผชิญความท้าทายนั้น

วิจารณ์ พานิช

๑๓ เม.ย. ๕๕

ทำสัปดาห์แรก
ให้เป็นสัปดาห์
แห่งความประทับใจ

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/438809>)

หนังสือเล่มนี้ บทที่ ๔ ว่าด้วยวิธีทำสัปดาห์แรกให้เป็นสัปดาห์แห่งความประทับใจของนักเรียนโดยที่สภาพห้องเรียนในโรงเรียนอเมริกันอาจจะยังไม่นิ่ง ยังมีนักเรียนเข้าออกและมีเหตุการณ์รบกวนสมาธิของนักเรียนและครูบ่อยๆ

เริ่มวันแรกด้วยรอยยิ้ม วันแรกควรเป็นวันเบาๆ ในเรื่องบทเรียนวิชา แต่เป็นวันที่นักเรียนและครูทำความรู้จักกันโดยการที่นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมเพื่อจะได้มีสมาธิ ไม่ถูกรบกวนจากความโกลาหลต่างๆ เช่น ให้เขียนนามบัตรของตนเอง สำหรับติดไว้ที่โต๊ะ ครูเลอาแอนน์บอกว่า ลักษณะตัวหนังสือและลวดลายจะช่วยให้ครูรู้นิสัยหรือบุคลิกของเด็กแต่ละคน นอกจากนั้นครูให้นักเรียนกรอกแบบสอบถาม “ทำความรู้จักกัน” บอกว่าตน ชอบ/ไม่ชอบอะไรบ้าง ตนมีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร มีสไตล์การเรียนอย่างไร

การให้กรอกแบบสอบถามช่วยให้นักเรียนมีกิจกรรมทำ เปิดโอกาสให้ครูได้สังเกตเห็นท่าทางการแต่งกาย ทรงผม บุคลิก ท่าทาง ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ฯลฯ และคำตอบจะบอกครูเกี่ยวกับบุคลิก และสไตล์การเรียนของนักเรียนแต่ละคน ดังนั้น ครูต้องออกแบบแบบสอบถามที่มีความหมาย ต่อการช่วยให้ครูรู้จักเด็กแต่ละคนในมิติที่ลึก ในหนังสือมีตัวอย่างของแบบสอบถามและวิธีแปลผลด้วย

ที่จริงการดำเนินการใน ๗ วันทีแรกก่อนหน้านี้ ก็เพื่อสร้างความประทับใจแก่ศิษย์ และสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ของศิษย์ทั้งสิ้น

หลังจากนั้นครูจึงกล่าวต้อนรับนักเรียนสั้นๆ ตามในบันทึกที่แล้ว

ที่นี้ถึงตอนที่ครูจะเข้าไปนั่งในหัวใจศิษย์ ด้วยการสร้างความประทับใจปนแปลกใจด้วยการบอกว่านักเรียนคงจะคาดหวังให้ครูกำหนดกติกาหรือข้อบังคับว่าด้วยเรื่องการทำผิดในชั้นเรียน แต่ครูขอยังไม่พูดเรื่องนี้ แล้วครูเลอาแอนน์ก็ฉายสไลด์หรือคลิปภาพยนตร์สั้นๆ ที่น่าสนใจสำหรับเด็กหรือฉายสถิติเพื่อช็อกเด็ก ในเรื่องที่มีผลต่ออนาคตของเด็ก หรือเอาแบบฝึกหัดยากๆ มาให้เด็กลองทำเพื่อท้าทายและสร้างแรงจูงใจในการเรียน

อาจแจกบทความที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน ให้เด็กอ่านและเขียนปฏิกิริยาของตนต่อบทความนั้น ๑-๒ ย่อหน้า จะช่วยให้ครูรู้จักพื้นฐานหลากหลายด้านของนักเรียนแต่ละคน เช่นความสามารถในการอ่าน และจับใจความ อัตราเร็วในการอ่าน ทักษะในการเขียน บุคลิก ความมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตน และความร่วมมือกับครู

ผมอ่านตอนนี้แล้วเกิดความรู้สึกว่า “ครูเพื่อศิษย์” จะคิดหาเครื่องช่วยการสอน/เรียนรู้ จากสิ่งที่อยู่รอบตัวอยู่ตลอดเวลาและนำมา

ใช้ทำให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นเรื่องเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สนุกสนาน หรือบางครั้งสะเทือนใจ ช่วยทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวา

เลิกทำตัวเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับนักเรียน นี่คือหัวใจของการเป็นครู อย่าใช้หลักการของครูฝึกทหารที่ใช้หลักเอาทหารใหม่ไว้ใต้บาทาเพื่อรักษาวินัย ครูต้องใช้ความรักความเมตตา นำแต่เจือด้วยความเด็ดขาดและแม้จะมีนักเรียนบางคนชวนครูทะเลาะ ก็อย่าทะเลาะด้วย ต้องแสดงด้วยการกระทำ (และคำพูด) ให้ประจักษ์ชัดว่านักเรียนกับครูอยู่ฝ่ายเดียวกัน คือฝ่ายรักษาผลประโยชน์ของนักเรียน เมื่อนักเรียนเข้าใจและไว้วางใจครู ครูก็就不用เสียเวลากับการบังคับใช้กฎระเบียบในชั้นเรียน หันมาทุ่มเทกับการเรียนรู้ของศิษย์ได้เต็มที่ ผลการเรียนรู้ของเด็กก็จะดี

ความกลัวหลักๆ ๒ อย่างของเด็กนักเรียน คือกลัวไม่มีคนรัก กับกลัวสอบตก ครูต้องจัดการชั้นเรียนให้เด็กปลอดภัยจากความกลัวนี้ และตั้งหน้าเรียนอย่างมั่นใจและสนุกสนาน วิธีจัดการตั้งแต่เริ่มต้นคือบอกเรื่องนี้แก่ศิษย์ในคำกล่าวต้อนรับนักเรียน บอกให้เด็กรู้ว่าความสุขของครูคือการได้เห็นศิษย์เติบโตไปเป็นคนดี มีความสำเร็จในชีวิตและเป็นหน้าที่ของครูที่จะช่วยเด็กให้เรียนรู้ในปีนี้ เพื่อปูพื้นฐานการเรียนรู้ในปีต่อไป และการดำรงชีวิตที่ดีในภายหน้า ครูจะตั้งใจทำทุกอย่างเพื่อการนี้ แต่ครูไม่สามารถบังคับศิษย์ไม่ว่าคนไหนให้

เรียนรู้และฝึกฝนตนเองได้ นักเรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบตนเอง และเคารพเพื่อนนักเรียนโดยการไม่รบกวนหรือก่อกวนชั้นเรียน

วิธีสร้างบรรยากาศอย่างหนึ่งของครูเลาแอนน์ ต่อศิษย์วัยรุ่น คือบอกว่าประสบการณ์ต่างๆ ที่จะมีการเรียนรู้ ทั้งในชั้นเรียนและ

นอกชั้นเรียน จะมีความสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในภายหน้า รวมทั้งชีวิตรัก นักเรียนจะหัวเราะคิกคักแต่ก็จะทำให้ตั้งใจเรียน หรือมีแรงจูงใจต่อการเรียนมากขึ้น

วิธีสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนอย่างหนึ่งคือ บอกนักเรียนตั้งแต่วันแรกว่า วิชานี้ครูเริ่มโดยให้เกรดทุกคนเป็น A โดยนักเรียนต้องรับผิดชอบรักษาเกรดนี้ไว้ให้ได้ จะได้หรือไม่ได้ขึ้นกับตนเอง โดยครูจะคอยช่วยเหลือใครติดขัดอะไรมาปรึกษาครูได้เสมอ

สร้างความประทับใจด้วยการสอบตนเอง ในการจำชื่อศิษย์เป็นรายคน นี่คือนิเทศของครูเลาแอนน์ ที่ครูฝึกฝนจนสามารถเอามาเล่นกับเด็กได้โดยบอกเด็กว่า ครูต้องการรู้จักและเอาใจใส่เด็กเป็นรายคน จึงต้องจำชื่อเด็กให้ได้หมดทุกคนในวันนี้ ลองมาดูกันว่าบทเรียนนี้ครูจะได้เกรด A หรือไม่ โดยบอกเด็กว่าเมื่อครูขานชื่อให้ยกมือขึ้น ถ้าครูขานชื่อเพี้ยนให้แจ้งแก้ไข หรือถ้าต้องการให้เรียกชื่อเล่นก็ให้บอก เมื่อเด็กยกมือครูเลาแอนน์จะสังเกตหน้าตาท่าทางหรือลักษณะพิเศษ เมื่อจบรอบแรก ครูเลาแอนน์จะอ่านรายชื่อรอบ ๒ แล้วจึงแจกกระดาษ index card ขนาด 3x5 นิ้ว ให้เด็กแต่ละคนเขียน ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ วันเกิด ชื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ID ของนักเรียน

ระหว่างที่นักเรียนนั่งวนกับการเขียนใน card ครูเลาแอนน์จะถือแผ่นกระดาษรายชื่อนักเรียนเดินผ่านแต่ละคน ทบทวนว่าตนจำชื่อได้ไหม ถ้าไม่แน่ใจก็ชะโงกดูใน card ที่นักเรียนกำลังเขียน สำหรับเด็กที่ขาดเรียนครูจะเอาดินสอเขียนชื่อ เก็บไว้ให้เด็กเขียนวันหลัง

เมื่อเด็กเขียนเสร็จก็บอกให้ว่ากระดาษ แล้วบอกให้เขียนบอกครูว่าเพื่อให้ครูเป็นครูที่ดีสำหรับตน ต้องการให้ครูเข้าใจตนในเรื่องใดบ้าง เช่น บางคนติดอ่าง บางคนเป็นโรคลมชัก หรือตนอยากทำอะไรในชั้นเรียน ขอให้บอกครู สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือขอให้เขียนหมายเลขโทรศัพท์จริง ที่จะโทรถึงนักเรียนหรือผู้ปกครองได้และขอทำความเข้าใจว่าโทรศัพท์ถึงผู้ปกครองเกือบทั้งหมดจะเป็นเรื่องดี ๆ ที่น่าชื่นชมเรื่องปัญหานั้นครูจะโทรถึงนักเรียนก่อนเพราะครูถือว่านักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบตนเองได้แล้ว

ครูเลาแอนน์ ใช้เวลาเด็กเขียนด้านหลังบัตรอีกครู่หนึ่ง และใช้เวลานั้นทบทวนชื่อนักเรียนไปด้วย แล้วจึงเดินไปเก็บบัตรด้วยตนเอง (ไม่ให้เด็กส่งผ่านต่อๆ กัน) เมื่อรับบัตรไปได้ก็กล่าวคำขอบคุณและขานชื่อดังๆ

เมื่อได้รับบัตรครบ ครูเดินไปที่หน้าห้องอ่านชื่อและทบทวนหน้าตาทีละชื่อ ชื่อไหนนึกหน้าไม่ออกก็อ่านชื่อดังๆ และบอกให้เด็กยกมือ เมื่อจบก็ถึงบททดสอบตนเอง โดยครูบอกนักเรียนว่าครู

ต้องการรู้จักศิษย์เป็นรายคน เพราะศิษย์แต่ละคนเป็นคนสำคัญสำหรับครู จึงต้องจำชื่อได้ทุกคนตั้งแต่วันนี้และต่อไปนี่เป็นการทดสอบว่าครูจำได้ทุกคนไหม ถ้าครูจำได้หมด ครูชนะ หากครูจำผิดแม้เพียงคนเดียว นักเรียนชนะและจะได้คะแนนทดสอบครั้งแรกในวันนี้เป็น A ทุกคน (ที่จริงครูไม่ได้เตรียมบททดสอบนักเรียนในวันแรก) จะก่อความตื่นเต้นแก่นักเรียนว่าครูจะจำได้ทั้งหมดไหม ในบางชั้นนักเรียนถามครูว่า หากครูชนะครูจะได้อะไร คำตอบคือ “ได้ทุกอย่าง” ครูเลาแอนน์ ยังไม่เคยแพ้เลย

แต่เมื่อจบชั้นเรียน ครูอาจลืมบางชื่อไปแล้วและในวันรุ่งขึ้นเมื่อครูจำชื่อผิดหรือลืม เด็กจะไม่ถือสากลับเป็นที่เสสา และเด็กก็ได้เรียนรู้ว่าการทำผิดเล็กๆ น้อยๆ เป็นเรื่องปกติในชีวิตจริง

วิจารณ์ พานิช
๑๕ เม.ย. ๕๕

เตรียมพร้อมรับ “การทดสอบครู” และสร้างความพึงใจ ในการเรียนของศิษย์

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/439684>)

จับความจาก
Teaching Outside the Box :
How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson

นักเรียนเป็นคน คนคือสิ่งมีชีวิตที่คาดเดาพฤติกรรมยาก แต่ นักเรียนอยู่ในวัยที่คาดเดาพฤติกรรมยากกว่า ครูจึงต้องเตรียมพร้อมเผชิญพฤติกรรมแปลกๆ ซึ่งบางกรณีเป็นการทำร้ายความสามารถของครู

คำแนะนำต่อไปนี้เป็นบริบท หรือวัฒนธรรมอเมริกัน หากจะนำมาใช้กับบริบทไทยควรปรับเสียก่อน

สิ่งที่ครูต้องไม่อดทนต้องจัดการคือ พฤติกรรมที่รบกวนการเรียนรู้ของชั้นเรียนอาจเกิดขึ้นในวันแรกๆ ของปีการศึกษา ซึ่งหากไม่จัดการให้เรียบร้อยชั้นเรียนก็จะเลอะเทอะตลอดปี ทำลายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนทั้งชั้น วิธีการแรกที่ครูเลาแอนน์ใช้คือ จ้องหน้านักเรียนคนที่แสดงพฤติกรรมไม่ดีนั้น โดยไม่พูดอะไรท่ามกลางสายตาของเด็กทั้งชั้น หากเด็กหยุดก่อกวนก็พูดคำว่าขอบคุณ หากเด็กยังทำต่อก็ให้เปิดประตูห้องบอกให้เด็กออกจากห้อง แล้วออกไปพูดกับเด็กนอกห้อง เพื่อปิดโอกาสที่เด็กจะแสดงวาทะवादเพื่อน คือครูต้องไม่ทะเลาะกับเด็ก ไม่ได้แย้งกับเด็กต่อหน้าเพื่อนๆ หากเด็กยอมรับผิดและขอโทษจะไม่ทำอีกก็ยกโทษให้ ให้กลับเข้าห้อง หากเด็กยังแสดงความก้าวร้าวหรือไม่ยอมออกจากห้อง ก็เรียกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมารับเด็กไปส่งครูใหญ่หรือฝ่ายวินัย

จุดสำคัญคือ ครูต้องแสดงหน้าตาทำทางที่ไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์เพื่อชมเชยนักทำร้ายรายต่อไป

ถ้อยคำที่ผมยกย่องครูเลาแอนน์อย่างยิ่งก็คือ คำแนะนำว่าอย่าโกรธเด็ก เด็กคนที่ก่อความวุ่นวายหรือรบกวนชั้นเรียนเป็นคนที่น่าสงสาร น่าเห็นใจ เพราะเป็นคนมีความอ่อนแอ หรือขาดแคลนทางใจ ครูต้องไม่รังเกียจเด็กเหล่านี้ ต้องแสดงให้เห็นว่าครูรังเกียจพฤติกรรมไม่ดี แต่ไม่รังเกียจตัวเด็ก และต้องการช่วยเด็กให้ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี กลายเป็นคนดีต่อไปในภายหน้า

อย่ารังเกียจตัวเด็ก ให้รังเกียจตัวพฤติกรรม และหาทางช่วยเหลือเด็กให้หลุดพ้นจากพฤติกรรมนั้น นี่คือหลักของ “ครูเพื่อศิษย์”

นอกจากกำหราบเด็กเกร เด็กก่อกวนแล้ว ครูเลาแอนน์แนะนำให้ทำอีก ๘ อย่างในลำดับแรก

๑. แนะนำให้เด็กรู้จักกัน โดยใช้วิธีเล่นเกม ให้ตั้งความสนุกสนาน และให้เด็กได้รู้จักกันทั้งห้อง เวลานี้มีเกมเพื่อให้คนกลุ่มเล็กๆ รู้จักและสนิทสนมกันมากมาย

๒. กำหนดวิธีการขานคำตอบ เวลาครูสอน ครูจะตั้งคำถามให้เด็กตอบด้วยวาจาเป็นครั้งคราว ครูเลาแอนน์ แนะนำให้ครูกำหนดวิธีการขานคำตอบ ๓ วิธี ได้แก่ โค้ด ๑ นักเรียนยกมือให้ครูชี้ว่าจะให้ใคร

ตอบ โคลด์ ๒ นักเรียนตะโกนตอบได้ทันที ก็คนที่ได้ โคลด์ ๓ ทุกคน
นั่งคิด ๑ นาที (หรือ ๓๐ วินาที - ๒ นาที แล้วแต่จะตกลงกัน) โดย
อาจเขียนร่างความคิดในกระดาษก็ได้ แล้วคนที่ต้องการตอบยกมือ
เวลาครูตั้งคำถามจะบอกโคลด์สำหรับขานคำตอบด้วยเสมอเป็นที่
รู้จักกัน

๓. ทดสอบพื้นความรู้ของเด็ก เด็กแต่ละคนมีพื้นความรู้ไม่
เท่ากัน ครูควรใช้เวลา ๒ วันแรก ให้เด็กทำแบบทดสอบหรือการบ้าน
หลากหลายแบบ เพื่อให้ครูได้วินิจฉัยหรือทำความเข้าใจเด็กเป็นรายคน
ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ จุดอ่อน จุดแข็ง โดยบอกเด็กว่าให้
ตั้งใจตอบให้ดีที่สุดแต่ไม่ต้องกังวลเรื่องคะแนน เพราะจะยังไม่นับ
เป็นคะแนนสำหรับให้เกรด ครูต้องเตรียมข้อสอบหลากหลายแบบ
เพื่อทดสอบนักเรียน และข้อสอบ ๒ แบบที่ควรมี คือ (๑)
หาบทความ ซึ่งอาจเป็นบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ ที่เหมาะต่อ
ชั้นเรียนและวัยของเด็กเป็นบททดสอบ ให้เด็กอ่านและเขียนความ
เห็นของตนต่อข้อเขียนนั้น บททดสอบนี้เป็นการทดสอบความ
สามารถในการอ่าน การทำความเข้าใจ ความคิด และความสามารถ
ในการเขียน (๒) ให้เด็กเขียนเรียงความในหัวข้อที่กำหนดเป็นการ
ทดสอบความสามารถในการแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นการเขียน

๔. แจกใบต้อนรับ และแฟ้มประจำตัวนักเรียนควรแจก
ใบต้อนรับในวันที่ ๔ หรือ ๕ ของสัปดาห์ หลังจากคาดว่าไม่มี

นักเรียนเพิ่มหรือย้ายห้องเรียนแล้ว นอกจากแจกครูต้องอ่านดังๆ ให้
นักเรียนฟังทุกคน ตรงนี้ผมคิดว่าอาจให้นักเรียนที่ได้รับแต่งตั้งเป็น
ผู้ช่วยครูในบางตำแหน่ง ทำหน้าที่อ่านก็ได้ โดยเมื่ออ่านจบแต่ละข้อ
หยุดให้นักเรียนถามเพื่อให้เข้าใจตรงกัน เมื่อจบแล้วให้นักเรียนตอบ
“ข้อสอบ” เพื่อซักซ้อมวิธีปฏิบัติตัวในโอกาสต่างๆ เช่น ครูเตรียม
“ข้อสอบ” multiple choice จำนวนหนึ่ง ฉายขึ้นกระดานทีละข้อ
ให้นักเรียนตอบ เช่น

๑. นักเรียนควรนำสิ่งใดบ้างมาโรงเรียน
- ก. ขนม, เกม, เครื่องเล่น ซีดี, ภูเขา
- ข. ปากกา ดินสอ ยางลบ และหนังสือ
- ค. สุนัข ถุงเท้าเหม็นๆ ๑ คู่ และเป็บซี่ ๒ ขวด
- ง. หนังสือการ์ตูน ชุดแต่งหน้า ขนตาปลอม

นักเรียนจะหัวเราะคิกคัก ช่วยให้บรรยากาศไม่เครียด และ
ช่วยทบทวนความเข้าใจเรื่องกติกาของชั้นเรียนไปในตัว

ในวันเดียวกันแจกแฟ้มประจำตัวนักเรียน เพื่อให้เด็กมีแฟ้ม
เก็บใบต้อนรับและเอกสารอื่นๆ ที่ได้รับแจก และแนะนำเด็กว่า
นี่คือเครื่องมือชิ้นหนึ่งสำหรับเรียนรู้ ฝึกฝน บริหารจัดการการเรียนรู้ของ
ตนเอง การเก็บเอกสารให้เป็นระเบียบทาง่ายจะช่วยอำนวยความสะดวก
สะดวกในการเรียนและฝึกฝนความเป็นระเบียบ

๕. มอบหน้าที่ความรับผิดชอบให้เด็กบางคนช่วยครู เพื่อลดภาระของครูและเพื่อฝึกนักเรียน ครูจะได้มีเวลาทำงานสำคัญ ตัวอย่างงานที่จะมอบให้เด็กช่วย เช่น เหลาดินสอ (ตั้งชื่อให้เก๋ เช่น president of pencil sharpening) เก็บขยะให้ห้องไม่รกต่างๆ ลีนคาบเรียน กวาดดูห้องเรียนหลังเลิกเรียนตอนเย็น (อาจจัดเป็นที่มาสา ๔ คนหมุนเวียนกัน) ขานชื่อผู้มาเรียน-ขาดเรียนและลงบันทึก งานบางอย่างอาจมีเครดิตให้ หน้าที่ของครูคือ ต้องทำให้การทำงานเป็นการเรียนรู้ด้วยเสมอ

๖. เรียนรู้ชีวิตที่มีทางเลือก ในสัปดาห์แรกจัดบทเรียนให้เด็กได้เข้าใจว่าตัวเองลิขิตชีวิตของเราได้ ไม่ใช่รอหรือมอบให้พรหม-

ลิขิต มีหลายเรื่องไม่ทำชีวิตก็อยู่ได้ ที่ไม่ทำแล้วตายมีเพียง ๕ อย่าง คือ หายใจ กิน ดื่มน้ำ นอน และถ่ายอุจจาระ เพื่อเรียนบทเรียนนี้ (ชื่อ พลังทางเลือกในชีวิต) ด้วยตนเอง ครูให้นักเรียนแต่ละคนเติมความในประโยค ๒ ประโยค (๑) ฉันจำใจต้อง (๒) ฉันไม่สามารถ... แล้วเอามาอภิปรายกัน โดยครูอธิบายล่วงหน้าว่าบทเรียนนี้ไม่มีคะแนน เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เห็นว่าแต่ละคนเลือกชีวิตของตนเองได้มากกว่าที่คิดโดยต้องลงมือทำบางเรื่องหรือบังคับตัวเองให้ไม่ทำบางเรื่อง ผมเข้าใจว่านี่คือบทเรียนเพื่อฝึกฝน personal mastery

๗. ช่วย让孩子เข้าใจตนเอง เด็กๆ โดยเฉพาะวัยรุ่นจะสนใจตนเองและสนใจซึ่งกันและกันมากกว่าวัยอื่นๆ และในขณะเดียวกันก็สับสนเกี่ยวกับตนเองมากด้วย ความสับสนนี้เองนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน และในชีวิตของเด็ก วิธีช่วย让孩子เข้าใจตนเองทำโดยอธิบาย Maslow's Theory ให้ฟัง

๘. สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีคิด โดยใช้ Bloom's Taxonomy of Cognitive Domains คือการเรียนรู้ ๖ ระดับ ได้แก่ knowledge - รู้, comprehension - เข้าใจ, application - ประยุกต์, analysis - วิเคราะห์, synthesis - สังเคราะห์, evaluation - คุณค่า ครูเอา

ทฤษฎีนี้มาคุยกับเด็กเพื่ออธิบายว่า ทำไมครูจึงมีแบบฝึกหัดอย่าง
โน้นอย่างนี้ให้นักเรียนทำ เป้าหมายก็เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้
ที่ลึกถึงระดับที่ ๖ ด้วยตัวเอง ไม่ใช่ครูเอาแบบฝึกหัดมาแก้มเด็ก
หรือเล่นสนุกกับความรู้อีกยากลำบากของเด็ก

วิจารณ์ พานิช

๑๕ เม.ย. ๕๕

วินัย ไม่ใช่สิ่งน่ารังเกียจ

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/440664>)

จับความจาก

Teaching Outside the Box : How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson
บทที่ 5 Discipline Is Not a Dirty Word

วินัยมี ๒ ด้าน คือวินัยเชิงบวก กับวินัยเชิงลบ ที่น่าเสียดายคือโรงเรียนมักจะติดการใช้วินัยเชิงลบ คือใช้บังคับและลงโทษแทนที่จะใช้วินัยเชิงบวก เพื่อให้อิสระและความรู้สึกปลอดภัยแก่เด็ก รวมทั้งเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ทักษะชีวิต

วินัยเชิงลบจะสร้างความรู้สึกรู้สึกต่อต้านในใจเด็ก และจะยิ่งทำให้เด็กทำผิดหรือทำทายเป็นวงจรชั่วร้ายในชีวิตเด็ก ทำให้เด็กเบื่อเรียน และเสียคน

ส่วนวินัยเชิงบวกจะช่วยลดความกลัวหรือวิตกกังวล ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็ก เช่น กลัวสอบตก กลัวครูไม่รัก กลัวไม่เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนๆ กลัวเซย์ กลัวถูกเพื่อนล้อ กลัวถูกรังแก ฯลฯ วินัยเชิงบวกเป็นเครื่องมือของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ฝึกฝนตนเองได้เต็มที่ เพราะบรรยากาศของความหวาดกลัวเป็นเครื่องบั่นทอนประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ในขณะที่ความรู้สึกปลอดภัย ช่วยให้จิตใจปลอดโปร่งเรียนรู้ได้ง่าย

ครูที่ยึดถือวินัยเชิงบวก จะไม่มองการทำผิดวินัยเป็นเรื่องชั่วร้าย แต่มองเป็นโอกาสเรียนรู้ของศิษย์ เป็นโอกาสที่จะคุยกันทำความเข้าใจกัน เป็นโอกาสที่นักเรียนจะเข้าใจผลจากการทำผิดวินัย และเป็นโอกาสที่จะฝึกบังคับตัวเองให้ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นผลร้ายต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งเป็นทักษะชีวิต (life skill) อย่างหนึ่ง

ครูเพื่อศิษย์ต้องรักเด็กทุกคน แม้แต่คนที่ทำผิดวินัยบ่อย โดยแยกตัวเด็กออกจากพฤติกรรมการทำผิดวินัย ครูต้องแสดงท่าทีเห็นใจและหาทางช่วยเหลือเด็กให้ไม่ทำผิดอีก โดยที่ส่วนของการทำผิดเด็กก็ต้องยอมรับผลกรรมนั้นตามกติกาก่อนที่ตกลงกันได้ เพราะการทำผิดเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ และเป็นตัวบั่นทอนอนาคตของเด็กเอง

วินัยเชิงบวกจะไม่บั่นทอนบรรยากาศของความสนุกสนานรักใคร่สามัคคีในหมู่นักเรียน และจะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในตนเอง (personal mastery) ซึ่งจะทำให้มีบุคลิกเป็นที่น่านับถือ และไม่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นกันเองระหว่างครูกับศิษย์ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการที่ครูจะเป็นตัวตลกให้เด็กได้หัวเราะสนุกสนานบ้างเป็นครั้งคราว

วินัยเชิงลบเน้นการลงโทษ การทำให้กลัว การดูต่ำว่ากล่าวตู่เยียนตี ประจานความผิดเพื่อให้อาย “จะได้หลายจำ”

วินัยเชิงบวกเน้นให้นักเรียนได้คิด ทำความเข้าใจ และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เรียนรู้ความรับผิดชอบชั่วดีในการกระทำของตน และสร้างโอกาสที่จะฝึกฝนตนเองเป็นคนดีมีวินัย เป็นที่นับถือยกย่องของเพื่อนๆ และคนทั่วไป

การแสดงความรัก ความเห็นใจ รับฟัง แสดงความพร้อมที่จะช่วยเหลือ จะช่วยให้จิตใจที่แข็งกระด้างของนักเรียนบางคนที่มี

ประสบการณ์ชีวิตในครอบครัวเลวร้าย ถูกกระทำ มีบาดแผลทางใจ
ได้รับการเยียวยา ชูชีวิตขึ้นมาใหม่ให้เป็นคนเข้มแข็ง ไม่ตกเป็นเหยื่อ
ของอารมณ์เคื่องแค่น้ำใจ ต่อต้านสังคม

ทั้งหมดนี้ มองอีกมุมหนึ่งเป็นการจัดการชั้นเรียน จัดวาง
บรรยากาศในชั้นเรียน จัดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ที่ใช้
จิตวิทยาเชิงบวก (positive psychology) นั่นเอง

ครูเลาแอนน์เล่าเรื่องประสบการณ์ไปชมความบอบช้ำแสดงวิธีปราบ
ม้าพยศ ว่าเหมือนกับการปราบเด็กพยศคือจริงๆ แล้วม้าไม่ยอม
เพราะกลัว เพราะรู้สึกไม่ปลอดภัย ความบอบช้ำค่อยๆ สร้างความไว
วางใจหรือความรู้สึกปลอดภัยให้แก่ม้า ยอมให้เวลาเรียนรู้แก่ม้า ใน
ที่สุดก็จะสามารถใส่鞍และขี่ขึ้นได้ คือความบอบช้ำฝึกม้ามุ่งฝึกใจม้า
มากกว่าฝึกกาย เมื่อได้ใจกายก็มาเองโดยที่ความบอบช้ำฝึกม้าต้อง
แสดงท่าทียืนยันมั่นคงว่าตนเองคือผู้ฝึก ผู้เป็นหัวหน้า

อย่าใช้กฎที่แข็งทื่อตายตัว

กฎที่แข็งทื่อตายตัวเรียกว่า rule แต่ถ้ากำหนดไว้กว้างๆ ให้
ยืดหยุ่นได้เรียกว่า procedure มีประโยชน์ตรงที่เปิดโอกาสให้ครูใช้
วิจารณญาณได้

หลักการกำหนดกฎ

- ให้สั้นข้อที่สุด
- ใช้ข้อความเชิงบวก
- ระบุผลที่จะเกิดตามมา (consequence)

คำแนะนำหรือหลักการเกี่ยวกับวินัย

- ทำตัวเป็นตัวอย่าง พึงตระหนักว่าข้อกำหนดวินัยเป็นถ้อยคำ
หรือเอกสารอาจไม่ช่วยให้เด็กเข้าใจ เพราะเป็นนามธรรม
พฤติกรรมตัวอย่างจะให้ผลกว่าอย่างมาก เพราะเป็น
รูปธรรมจับต้องได้
- แยกแยะตัวเด็กออกจากพฤติกรรม จงรังเกียจการทำผิด
แต่รักเด็ก
- ให้เด็กเป็นฝ่ายรับผิดชอบ ไม่ใช่ครูเข้าไปรับผิดชอบแทน
- ให้เด็กมีทางเลือกอย่างไม่เสียหน้า
- หาทางออก ไม่ใช่เอาแต่จะลงโทษ
- ระบุความคาดหวังต่อพฤติกรรมในอนาคตอย่างชัดเจน
- ชมเชยเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น โดยชมเชยเป็นส่วนตัว
เช่น เขียนการ์ดส่งให้ เขียนโน้ตบนกระดานคำตอบ หรือพูด
กับเด็กโดยตรง หรือโทรศัพท์ไปบอก
- อย่างจดจำหรืออาฆาตเด็ก จบแล้วจบเลย
- หาสาเหตุของพฤติกรรมซ้ำซาก มักมีสาเหตุซ่อนอยู่เสมอ

- เน้นให้รางวัลพฤติกรรมดี
- ส่งนักเรียนให้ครูใหญ่เป็นทางออกสุดท้าย

๑๐ ขั้นตอนในการดำเนินการทางวินัย ดำเนินการตามลำดับดังนี้

๑. ไม่เอาใจใส่การทำผิดวินัยเล็กน้อยที่มักเป็นการลองเชิงครู อย่าติดกับเข้าไปเป็นคู่กรณี

๒. ส่งสัญญาณที่ไม่ใช่คำพูด คือส่งสัญญาณด้วยสีหน้าท่าทาง และเดินไปทั่วห้องเพื่อลดระยะห่างจากตัวนักเรียน แสดงพื้นที่ควบคุมของครู

๓. ส่งบัตรเตือนให้นักเรียนที่ทำผิดหรือก่อกวน โดยครูเอาไปวางที่โต๊ะของนักเรียน สำหรับนักเรียนที่เป็น visual หรือ kinesthetic learner บัตรเตือนจะให้ผลดีกว่าคำพูดเตือน บัตรเตือนอาจเขียนว่า “จงเคารพชั้นเรียน” “หยุดคิด” “เธอควรสุภาพเรียบร้อยกว่านี้” “ครูขอคุยด้วยเมื่อจบคาบเรียน” โดยทั่วไปเมื่อครูวางบัตรเตือนบนโต๊ะเด็กจะหยุดพฤติกรรมไม่ดีนั้นๆ

๔. คุยกับนักเรียนทันที โดยบอกนักเรียนให้ออกไปคุยกับครูนอกประตูห้อง เพื่อขอทราบเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมรบกวนการเรียน ถ้านักเรียนมีเหตุที่น่ารับฟังถามนักเรียนว่าควรแก้ไขอย่างไร

ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้ถามว่าครูได้แสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อเขาหรือเปล่า ถ้ามีให้ขอโทษ และขอจับมือ ถ้าเด็กตอบอะไรไม่ได้ให้บอกเด็กให้คิดให้ดี “เธอมีสิทธิ์ที่จะไม่ตั้งใจเรียนในชั้นของครู แต่เธอต้องเขียนแจ้งความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับครูเก็บไว้เป็นหลักฐาน ให้ตัวเธอเอง และพ่อแม่ของเธอดู เมื่อเกรดออกมา เธออาจไม่ชอบบทเรียนที่ครูสอน แต่ครูได้ไคร่ครวญตระเตรียมมาอย่างดี ว่าบทเรียนนี้มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสำคัญของนักเรียน แต่เธอก็มีสิทธิ์ที่จะไปนั่งเงิบๆ หลังชั้นโดยไม่เรียน แต่เธอไม่มีสิทธิ์แสดงพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียน”

๕. ให้เวลาสงบจิตสงบใจ โดยให้เด็กยืนคิดคนเดียวนอกห้องว่าจะกลับเข้าห้องเรียนและหยุดพฤติกรรมก่อกวนหรือไม่ และครูกลับมาสอนตามปกติ ถ้าเด็กหายตัวไปเลยก็ต้องรายงานครูใหญ่หรือฝ่ายวินัย

๖. โทรศัพท์ถึงนักเรียน ในเย็นหรือค่ำวันนั้นหลังเลิกเรียน และบอกเด็กว่าการกระทำของเด็กที่โรงเรียนในวันนั้นไม่เหมาะสมรบกวนคนอื่น ขออย่าทำอีกได้ไหม ส่วนใหญ่เด็กจะรับคำ และไม่ทำอีกจริงๆ

๗. ทำหนังสือสัญญา เพื่อเป็น visual stimulation เตือนสติแก่นักเรียน อย่าลืมใช้ถ้อยคำเชิงบวก เน้นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง

๘. หากคนช่วย โดยเฉพาะฝ่ายรักษาความปลอดภัย เพื่อนำตัวนักเรียนที่ก่อกรวนไปหาครูใหญ่

๙. ขอย้ายเด็กไปห้องอื่นถ้ามี ถ้าเป็นโรงเรียนเล็ก แต่ละชั้นมีห้องเดียว อาจขอให้นักเรียนที่มีปัญหาไปเรียนที่ห้องของเพื่อนครูชั่วคราวในวันนั้น

๑๐. เอาเด็กออกจากห้อง ให้ไปนั่งเรียนที่อื่น เช่น ห้องสมุด โดยมีงานให้ทำเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง

ที่จริงในบทที่ ๕ ว่าด้วยเรื่องวินัยนี้ ครูเลาแอนน์เขียนแนะนำครูที่หมดไฟด้วย เพราะบางโรงเรียนหรือนักเรียนบางกลุ่มเลวร้ายต่อสภาพจิตของครูจริงๆ และยังมีเลวร้ายยิ่งกว่าคือมีครูที่ก่อกวนเพื่อนครูโดยยุเด็กให้ก่อกรวน อ่านแล้วคิดว่าสภาพการเป็นครูในอเมริกาหนักหนากว่าในบ้านเรามาก

ทำให้ครูเลาแอนน์แนะนำว่า ครูต้องบันทึกเหตุการณ์ทางวินัยไว้ให้ดี สำหรับรับมือกับมาตรการทางกฎหมายที่อาจต้องเผชิญ รวมทั้งเผชิญการถูกแทงข้างหลังจากคนในวงการศึกษาด้วยกัน

วิจารณ์ พานิช

๑๕ เม.ย. ๕๔

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/444107>)

สร้างนิสัยรักเรียน (๑)

รับความจาก

Teaching Outside the Box : How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson
บทที่ ๖ Motivation and Morale Boosters

พื้นฐานสมองของเด็กมีความสามารถในการเรียนรู้สูงกว่าที่เราคิดแต่เด็กจำนวนมากขาด “ไฟ” (inspiration/motivation) ในการเรียน ด้วยเหตุผลที่หลากหลาย หากครูรู้จักกระตุ้น “ไฟปรารถนา” แห่งการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม หรือรู้จักปิดเป่าปัจจัยลบ ภารกิจของครูจะง่ายขึ้นมากและเป็นภารกิจที่ให้ความชุ่มชื้นแก่หัวใจได้มาก

หน้าที่ของ “ครูเพื่อศิษย์” คือ นำชีวิตของนักเรียนเข้าสู่ความสนุกสนานในการเรียน (The Joy of Learning) ซึ่งจะทำให้มีนิสัยรักเรียน อย่าปล่อยให้ศิษย์ตกอยู่ใต้สภาพความทุกข์ระทมในการเรียน ซึ่งจะทำให้มีนิสัยเกลียดการเรียน

นี่คือหัวใจในหน้าที่ครู

หัวใจในหน้าที่ครู คือ สร้างนิสัยรักเรียน ซึ่งสำคัญกว่าการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

ต่อไปนี้เป็นหลัก ๒๘ ประการ สำหรับสร้างนิสัยรักเรียน สร้างพลังหรือ “ไฟ” ในการเรียนรู้ ของศิษย์

๑. ให้นักเรียนเชื่อว่าความสำเร็จในการเรียนเป็นสิ่งเป็นไปได้

หากนักเรียนมีความพยายามด้วยตนเอง โดยครูจะอยู่เคียงข้างคอยช่วยเหลือ แต่นักเรียนต้องเรียนเองครูเรียนแทนไม่ได้

เคล็ดลับคือ อย่าตั้งโจทย์ง่ายให้เด็กเรียนอ่อนทำ ให้ใช้โจทย์ที่ท้าทายตามปกติหรือยากกว่าปกติ แล้วครูช่วยเหลือให้เด็กเรียนอ่อนใช้ความพยายามจนทำได้ โดยบอกเด็กว่าครูเชื่อว่าเธอฉลาดพอที่จะทำโจทย์ที่ยากขนาดนี้ได้ แต่พื้นของเธอไม่ดีจึงต้องใช้ความพยายามมากหน่อยในเบื้องต้น โดยครูจะช่วย บ่อยเข้าเด็กจะเกิดทักษะในการเรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง

วิธีสร้างความมั่นใจในตนเองแบบสุดๆ คือหาโจทย์ในระดับที่สูงกว่าความรู้ในชั้นเรียน เช่นวิชาที่สูงกว่าชั้นเรียนของเด็ก ๒ ชั้น หรือหากเด็กเรียน ม.ปลาย เอาโจทย์มหาวิทยาลัยปี ๑ มาให้ทำ โดยบอกเด็กด้วยว่าเป็นโจทย์ระดับสูงเช่นนั้น บอกว่าจะเป็นเรื่องพิสูจน์ความสามารถของเด็ก โดยครูจะช่วยเหลือให้ความรู้บางด้านที่เด็กยังเรียนไม่ถึงและช่วยแนะอีกบางด้าน เมื่อเด็กทำโจทย์นี้ได้ก็จะเกิดความมั่นใจในสมองของตนเอง

๒. ประเมินเจตคติของนักเรียนต่อตนเอง ต่อวิชาเรียน ต่อชั้นเรียนและต่อโรงเรียน

โดยเขียนหรือฉายคำถามบนกระดาน ให้นักเรียนตอบอย่างตรงไปตรงมาจะใส่ชื่อหรือไม่ก็ได้ (แต่ครูก็เก็บกระดาษคำตอบให้เรียงกันจนรู้ที่อยู่ตัวใครเขียนข้อความที่น่าตกใจหรือน่าสนใจ) บอกเด็กว่าคนที่ทำโจทย์นี้จะได้คะแนนเต็มทุกคน หากทำอย่างตั้งใจ โจทย์คือ

- ชอบอะไรมากที่สุดต่อโรงเรียน
- ชอบอะไรน้อยที่สุด
- วิชาที่ชอบมากที่สุด / น้อยที่สุด คืออะไร
- ชอบอ่านหนังสือหรือไม่ ทำไมจึงชอบ/ไม่ชอบ

ขั้นตอนที่ ๒ จะทำหรือไม่ก็ได้ คือครูเลือกอ่านบางข้อความต่อชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นการอภิปรายออกความเห็นเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๓ คือนำกระดาษคำตอบกลับบ้าน เอาไปอ่านอย่างพิถีพิถัน อ่านระหว่างบรรทัด อ่านลายมือ อ่านสำนวน เพื่อทำความรู้จักนักเรียนแต่ละคนในมิติที่ลึก เช่น รู้งานอดิเรกของเด็ก

๓. ปรับเจตคติ โดยทำแบบฝึกหัด ให้เขียนต่อประโยค “ฉันจำใจ.....” และ “ฉันไม่สามารถทำ.....” และอภิปรายเรื่องพลังทางเลือกหรือพลังใจ ต่อความสำเร็จ รวมทั้งทำความเข้าใจ Maslow's hierarchy of needs ด้วย โดยบอกเด็กว่าความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการนี้จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในชีวิตในภายหน้า

ที่สำคัญยิ่งคือครูต้องปรับเจตคติของตนเองด้วยให้มีเจตคติเชิงบวก เชิงต่อสู้ฟันฝ่าเพื่อทำตัวเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ รวมทั้งมีความรักความหวังดีต่อศิษย์โดยทั่วหน้าเสมอกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและที่สำคัญ คือ ฟังเด็ก

ครูเลาแอนน์เล่าเรื่องครูถามนักเรียนทุกเช้า “ใครมีคำถามที่ต้องการถามครูบ้าง” ซึ่งตามปกติจะไม่มีใครถาม แต่ถ้าครูถามทุกเช้าสักวันหนึ่งจะมีคนถาม แล้วการตั้งคำถามและคุยกันอย่างอิสระก็จะเกิดขึ้นเกิดเจตคติที่เปิดเผยต่อกัน สนับสนุนกัน และที่สำคัญที่สุดเป็นการเปิดจินตนาการของเด็ก

จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ (ไอส์ไตน์)

๔. จัดกิจกรรมกระตุ้นสมองซีกขวา ครูที่ไม่ได้สอนวิชาศิลปะ ดนตรี การแสดง อาจเฟลอสอนแต่ด้านการคิดซึ่งใช้แต่สมองซีกซ้าย จนนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย จึงควรสลับให้มีกิจกรรมเรียนรู้ของ

สมองซีกขวาบ้าง เป็นการเอื้อต่อนักเรียนที่มีธรรมชาติเป็น right-brain thinker โดยครูต้องเข้าใจว่าครูส่วนใหญ่เป็น left-brain thinker ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็น right-brain thinker

“ครูเพื่อศิษย์” ต้องสะสมเกมต่างๆ ที่เหมาะสมไว้ให้เด็กเล่น โดยเฉพาะเกมสมองซีกขวา เช่น Right-Brain Word Puzzle ในหนังสือเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ พักสมอง สร้างความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้หลากหลายมิติ

โดยครูต้องสนใจสังเกตนักเรียนที่มีสไตล์การเรียนรู้ ๓ แบบ คือ (๑) จากการดู (ตา) (๒) จากการฟัง (หู) และ (๓) จากการเคลื่อนไหว (kinesthetic)

๕. ขอ feedback จากนักเรียนบ่อยๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและเพื่อแสดงให้นักเรียนเห็นว่า ครูแคร์หรือเคารพความเห็นที่ตรงไปตรงมาของนักเรียน แต่ต้องย้าให้นักเรียนเข้าใจว่าการตัดสินใจเป็นเรื่องของครู แต่ครูจะเอาความเห็นของนักเรียนไปประกอบการตัดสินใจด้วย และครูต้องอย่าหลงเป็นคู่อริของนักเรียนที่ก้าวร้าวเขียนความเห็นแบบหาเรื่อง

๖. ทบทวนทฤษฎีของ Maslow โดยถ้านักเรียนยังอายุน้อย ครูต้องทำให้เข้าใจง่าย มีประโยชน์คือ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง

มีความมั่นคงทางอารมณ์ดีขึ้น และเกิดความเชื่อมั่นว่าครูเอาใจใส่หวังดีต่อนักเรียนจริงๆ

๗. สอนทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยลดการทำผิดพลาดได้มาก เพราะนักเรียนที่ทำผิดพลาดส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำที่ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ มีปฏิริยาโต้ตอบก่อนคิด ดังนั้นทักษะแรกสำหรับเด็กต้องเรียน คือ ทักษะในการแก้ปัญหาที่อยู่รอบตัว เช่น เพื่อนขอลอกการบ้าน มีเพื่อนเพียง ๑-๒ คนรบกวนชั้นเรียนจนไม่มีสมาธิในการเรียนหรืออาจเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เพื่อนชวนเข้าแก๊ง เพื่อนชวนเสพยา วิธีการเรียนรู้ทำโดยระดมความคิดเรื่องสาเหตุของปัญหาหลายสาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาหลายแนวทาง และเลือกแนวทางที่ดีที่สุด ๓ แนวทางโดยครูต้องคอยเตือนว่าต้องให้เฉพาะความเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่คำตัดสินเชิงคุณค่า แล้วทุกคนจะเรียนรู้เหตุผลและวิธีการแก้ปัญหาเอง หลังจากนั้นจึงเป็นการประยุกต์มาตรการแก้ปัญหา และวัดผล

๘. สอนทักษะในการโต้แย้งอย่างได้ผล โดยต้องทำให้เข้าใจว่าการโต้แย้งไม่ใช่การต่อสู้เพื่อเอาแพ้ชนะ แต่เน้นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทำให้เราเข้าใจเรื่องต่างๆ จากหลายแง่มุม สิ่งที่ผู้เยาว์ต้องการเรียนรู้ก็คือ การโต้แย้งด้วยท่าทีเคารพผู้อื่น ไม่ใช่ท่าทีของศัตรูหรือฝ่ายตรงกันข้ามและการโต้แย้งนั้นไม่นำไปสู่ความรู้สึกไม่ดีต่อกัน การสอนเรื่องนี้ต้องไม่ใช่ครูยืนพูดหน้าชั้น แต่ต้องออกแบบกิจกรรมให้

นักเรียนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในหนังสือมีตัวอย่าง บทเรียนด้วย

๙. สอนให้นักเรียนรู้วิธีพูดกับครูและกับผู้ใหญ่คนอื่นๆ เด็กบางคนมีความฝังใจว่าพูดกับผู้ใหญ่ที่ไร่นั้นต้องขัดแย้งหรือทะเลาะกันทุกครั้ง การฝึกพูดกับผู้ใหญ่จึงมีความจำเป็น ครูเลาแอนน์มีวิธีสอนโดยแจกเอกสาร บอกลักษณะของวิธีพูดหรือโต้แย้งกับผู้ใหญ่ที่เป็นวิธีดี กับที่เป็นวิธีไม่ดี แล้วแจกเอกสารสถานการณ์สมมติของการสนทนาโต้ตอบ สถานการณ์ที่ ๑ จะโต้กันแบบไม่มีข้อยุติ ให้นักเรียนออกความเห็นว่าคุณสถานการณ์การโต้ตอบนี้มีปัญหาอย่างไร แล้วให้อ่านสถานการณ์ที่ ๒ ที่ลูกสาวกลับบ้านดึกและโต้ตอบกับ

พ่อแม่จนพ่อโกรธและเข้านอน ลูกสาวคุยต่อกับแม่จนแม่เข้าใจคำถามต่อกลุ่มนักเรียนคือ ทั้ง ๓ คน โดยเฉพาะลูกสาวควรพูดว่าอย่างไรจึงจะเกิดการสนทนาโต้ตอบที่ได้ผลดี ผมมองว่าเรื่องนี้เป็นการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่สำคัญยิ่ง และเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งในอนาคตนักเรียนจะได้เอาไปใช้ในชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว และชีวิตทางสังคม

๑๐. จัดให้มีรายงานผลความก้าวหน้าในการเรียนบ่อยๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจต่อการเรียน และลดความวิตกกังวลของนักเรียนว่าตนเองจะสอบตก ครูเลาแอนน์ใช้วิธีตีตประกาศตารางผลสอบผ่าน คนยังไม่ส่งรายงาน/การบ้านอย่างเปิดเผย (แต่ไม่บอกคะแนนโดยตรง) พบว่านักเรียนพอใจ และไม่ขาดส่งรายงาน/การบ้านอีกเลย โดยครูต้องคอยให้ความมั่นใจว่าคนที่ส่งรายงานทุกครั้ง ได้คะแนนการทดสอบทุกครั้งเป็นคะแนนผ่านจะไม่มีทางสอบตก แม้ผลสอบปลายปีจะไม่ดี เพื่อลดความกังวลของเด็ก

๑๑. สอนวิธีอ่าน transcript วัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้ผลการเรียนของตนเอง ไม่อ่าน transcript ผิดพลาด จนเมื่อถึงกำหนดเรียนจบชั้นจึงรู้ว่าในรายงานระบุ (ผิด) ว่าตนเองเรียนไม่ครบวิชาซึ่งถึงตอนนั้นก็สายเกินแก้ เรื่องแบบนี้เคยเกิดกับลูกสาวคนที่ ๓ ของผมเมื่อเกือบ ๒๐ ปีมาแล้ว เมื่อเรียนชั้น ม.๔ และ ๕ เธอไปเรียนและสอบเทียบ ม.๖ เธอได้รับใบรายงานผลสอบผ่านทุกวิชา

แต่เมื่อไปขอใบรับรองว่าสอบ ม.๖ ได้เพื่อเอาไปเป็นหลักฐานสอบเข้ามหาวิทยาลัย ปรากฏว่าในทะเบียนระบุ (ผิด) ว่าเธอยังสอบไม่ผ่าน ๑ วิชา ทำให้สายเกินแก้เธอต้องเรียนต่อ ม.๖ และสอบชิงทุนไปเรียนต่างประเทศ หากเธอไม่สะเพร่าในการอ่าน transcript ผมก็จะได้มีลูกเป็นหมอ ๑ คน เพราะลูกคนนี้เรียนเก่งมากและอยากเป็นหมอ แต่เมื่อได้ทุนไปเรียนต่างประเทศก็ไปเรียนอย่างอื่น

๑๒. สอนวิธีกำหนดเป้าหมาย นักเรียนที่ไม่มีเป้าหมายในชีวิตของตนเองมักมีผลการเรียนไม่ดี และมักโทษคนอื่นสิ่งอื่นต่าง ๆ นานา ว่าเป็นต้นเหตุของความล้มเหลวของตน นักเรียนต้องได้รับการเรียนรู้วิธีตั้งเป้าหมายระยะยาวในชีวิต แล้วทอนลงเป็นเป้าหมายของช่วงสั้นๆ แล้วตั้งหน้าบากบั่นหาทางบรรลุเป้าหมายนั้น ชีวิตก็จะประสบความสำเร็จได้มากขึ้น เพราะชีวิตมีเป้าหมายไม่ล่องลอย นอกจากเป้าหมายชีวิต เป้าหมายในการเรียนวิชาก็สามารถใช้หลักการกำหนดเป้าหมายและแบ่งช่วงบรรลุผลทีละส่วนได้เช่นเดียวกัน

๑๓. สร้างความท้าทาย ความท้าทายเป็นแรงกระตุ้นความมานะพยายาม ดังนั้นครูต้องอย่าช่วยเด็กเรียนอ่อนด้วยการหย่อนความยากของบทเรียน เพราะจะส่งสัญญาณต่อนักเรียนว่าตนเป็นคนด้อยความสามารถ ต้องบอกนักเรียนว่าครูจะช่วยให้นักเรียนสามารถรับความท้าทายที่ยากนั้นได้ โดยนักเรียนต้องตั้งใจเรียนเพื่อเอาชนะความท้าทายนั้น

๑๔. ทำให้การทำผิดเป็นสิ่งยอมรับได้ นักเรียนควรได้เข้าใจว่าความผิดพลาดเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ใช่เรื่องคอขาดบาดตาย การที่เราทำพลาดและรู้ว่าพลาด และเรียนรู้ว่าทำไมจึงพลาด คือเส้นทางหนึ่งของการเรียนรู้ ความผิดพลาดจึงไม่ใช่ความชั่วหรือความล้มเหลว ในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากสำเร็จร้อยละ ๗๐ ถือว่าเก่งสุดยอด บางเรื่องทำสำเร็จร้อยละ ๕๐ ก็ถือว่าเก่งมากแล้ว ดังนั้นนักเรียนต้องไม่กลัวไม่รังเกียจการทำพลาด เมื่อได้ตั้งใจทำดีที่สุดแล้วรวมทั้งครูเองก็เคยผิดพลาดมาแล้วมากมายและที่ปฏิบัติต่อหรือสอนนักเรียนอยู่นี้บางส่วนก็มีการผิดพลาดเหมือนกัน

๑๕. สร้างตัวแบบของพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ และตัวแบบของความเป็นเลิศ ครูพึงตระหนักว่าผู้เยาว์สับสนง่าย ต้องการตัวแบบที่เป็นรูปธรรมให้ยึดถือจึงจะไม่สับสน ยิ่งเด็กที่ผลการเรียนไม่ดีหรือความประพฤติไม่ดียิ่งต้องการในเรื่องพฤติกรรม ตัวอย่างที่ดีที่สุดคือตัวครูเอง สำหรับผลงานแบบฝึกหัดที่เป็นตัวแบบของความเป็นเลิศครูหาได้จากผลงานของนักเรียนบางคนให้ปิดชื่อเสีย แล้วเอาติดประกาศให้ให้นักเรียนคนอื่นเห็นเป็นตัวอย่าง

๑๖. หาโอกาสชมเชย เด็กต้องการความสนใจหรือเอาใจใส่ และต้องการกำลังใจ ครูจึงต้องหาโอกาสแสดงความเอาใจใส่ให้นักเรียนเป็นรายคนโดยใช้จิตวิทยาเชิงบวก คือเอาใจใส่การทำดี หรือทำได้ดีด้วยคำชมเชย

๑๗. ติดต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ให้เข้าใจร่วมกันว่าครูกับพ่อแม่/ผู้ปกครองจะร่วมกันใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการกระตุ้นการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของวุฒิภาวะของนักเรียน และให้นักเรียนเข้าใจข้อนี้ด้วย ดังนั้นเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมดี หรือเรียนได้ดี ครูควรโทรศัพท์ไปแสดงความยินดีต่อพ่อแม่/ผู้ปกครอง และขอบคุณที่การเลี้ยงดูสั่งสอนที่บ้านมาอย่างดีช่วยให้ครูทำงานง่ายขึ้นในทางตรงกันข้าม หากเด็กแสดงพฤติกรรมก่อกวนก้าวร้าว ก็ต้องโทรศัพท์ไปแจ้งและหารือวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๑๘. เปลี่ยนความคิดของนักเรียน ที่คิดด้านลบต่อตนเอง ในสหรัฐอเมริกามีปัญหาหลังค่อมมาก มีเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา เด็กคุ้นเคยกับอนาคตที่มีค่อมของคนในครอบครัวคนแล้วคนเล่า และคิดว่าตนเองก็จะเดินเส้นทางเดียวกัน ครูต้องหาวิธีเปลี่ยนความคิดนี้ให้ได้ ครูเลาแอนน์แนะนำให้ใช้วิธีสังเกตความถนัดหรือพรสวรรค์บางอย่างที่นักเรียนคนนั้นมี และหาโอกาสถามว่าเขารู้ตัวไหมว่ามีความสามารถพิเศษด้านนั้นๆ และบอกว่าคิดว่าในอนาคตเขาน่าจะเป็น ... ที่มีความสามารถ หรือมีชื่อเสียง แรงกระตุ้นเช่นนี้จะไปกระตุ้นจินตนาการของเด็ก ทำให้จิตใจมีความหวัง โดยครูอาจไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นๆ ช่วยบอกเด็กแทนครูเพื่อให้คำพูดมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือยิ่งกว่า และครูอาจชวนนักเรียนจินตนาการว่าในอนาคตตนเองจะไปทำงานเป็น.... เพื่อกระตุ้นจินตนาการและความฝันของ

นักเรียน การเชิญคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านต่างๆ มาเล่าเรื่องราวของชีวิต จะช่วยกระตุ้นความทะเยอทะยานในชีวิตของนักเรียน

๑๙. ช่วยให้ทั้งเต่าและกระต่ายวิ่งได้เร็ว เป็นธรรมชาติที่ในชั้นเรียนจะมีทั้งเด็กที่เรียนช้าและเด็กที่เรียนเร็ว ครูจะต้องช่วยเด็กทั้ง ๒ กลุ่มนี้ โดยมีบทเรียนเสริมที่เหมาะสมให้ โดยไม่จำเป็นต้องเสียเวลาคิดรูปแบบการเรียนรู้แยกกัน สำหรับเด็กเรียนช้า ครูอาจช่วยจัดเพื่อนที่เรียนดีช่วยติวให้ เด็กที่ก่อกวนหรือเบื่องานบางคนเกิดจากรเรียนเร็ว และแบบฝึกหัดไม่ท้าทาย ครูต้องหาแบบฝึกหัดที่ทำท่ายให้หรือให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์บางอย่างที่เขาภูมิใจ

๒๐. แยกนักเรียนกับเกรดออกจากกัน เพื่อไม่ให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าอ้อย รักศิษย์ที่เรียนเก่งกว่า ทำให้เด็กที่เรียนไม่เก่งเกิดความท้อถอย ครูต้องแสดงให้เห็นว่าศิษย์ที่ครูรักคือศิษย์ที่ทำตัวดีในชั้นเรียน มีความพยายามในการเรียน โดยที่ศิษย์เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องได้เกรด A แต่ครูก็ต้องฝึกฝนตนเองให้มีจิตใจเช่นนี้จริงๆ

๒๑. จัดให้มีกลุ่มนักเรียนที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อน (peer support group) เพื่อสร้างบรรยากาศเพื่อนนักเรียนช่วยเหลือกัน เวลาทำการบ้านคนที่เรียนไม่เก่งแทนที่จะนั่งทำอยู่คนเดียวก็มีการจัดกลุ่มช่วยกันอาจจัดให้มีโครงการติวโดยเพื่อนนักเรียน ผมอ่าน

ตอนนี้แล้วเกิดความคิดว่าหนังสือเล่มนี้เขียนมานานหลายปี ตอนที่ PBL (Project-Based Learning) ซึ่งเป็น team - learning ยังไม่แพร่หลาย โรงเรียนที่ใช้ PBL จะเท่ากับมีระบบเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน โดยปริยาย

๒๒. จัดกลุ่มนักเรียนที่เข้ากันได้ ในการเรียนต้องมีการจับกลุ่มเรียนหรือทำงานร่วมกัน วิธีจัดกลุ่มทำได้หลายวิธีโดยที่ควรให้เด็กได้เลือกกันเองด้วยส่วนหนึ่ง และมีหลักการว่าควรย้ายกลุ่มกันไปเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานกับคนที่มีความสามารถหรือบุคลิกต่างๆ กันแต่ก็ต้องระมัดระวังไม่เอาคนที่เข้ากันไม่ได้ หรือเป็นอริกันมาเข้ากลุ่มเดียวกัน

๒๓. จัดบทเรียนให้สร้างความรู้สึกร่วมกันเอง ครูเลาแอนน์ แนะนำให้ครูเอารายชื่อนักเรียนชุดหนึ่งไว้ที่บ้านเวลาเขียนแบบฝึกหัดก็เอาชื่อนักเรียนผลัดเปลี่ยนกันใส่ลงไปเพื่อสร้างบรรยากาศ และตอนท้ายของแบบฝึกหัดก็ใส่อารมณ์ขันลงไปด้วยคำว่า Borught to you by Miss Johnson --- your teacher who loves you. และในวันเกิดของเด็กครูเลาแอนน์จะมอบปากกาหรือดินสอสวยๆ ให้และบอกว่าเป็นปากกาพิเศษใช้แล้วได้เกรดดี เด็กจะยิ้มและแม่ นักเรียนจอมแก่นก็ยิ้มและใช้ปากกานั้น

๒๔. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นดาวเด่น โดยที่จริงๆ แล้วนักเรียนแต่ละคนต่างก็มีดีหรือจุดเด่นคนละอย่างสองอย่างครูต้องหาวิธีให้เด็กแต่ละคนได้แสดงจุดเด่นของตน วิธีหนึ่งคือจัดให้นักเรียนจัดทำโครงการส่วนตัวเพื่อนำมาแสดงต่อชั้นโดยมีเงื่อนไขว่าห้ามสิ่งขัดต่อศีลธรรม สัตว์เลื้อยคลาน มีพิษ เหยียดผิวหรือเชื้อชาติ หรือเสียงดังเกินไป เมื่อถึงวันรายงานหรือแสดงอาจเชิญผู้ปกครองมาชมและควรถ่ายวิดีโอไว้เพราะจะพบว่าเด็กมีความสามารถกว่าที่คิดและเป็นแรงกระตุ้นแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้และให้รักโรงเรียนหรือชั้นเรียน เรื่องนี้ผมมีความเห็นว่าหากใช้ PBL ทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วยได้ทำเป็นที่มด้วยและเด็กได้แสดงความสามารถหรือความคิดสร้างสรรค์ของตนด้วยจะยิ่งได้ประโยชน์หลายทาง

๒๕. ใช้บันทึกส่วนตัวเป็นเครื่องมือสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียน โดยครูฝึกตั้งโจทย์ของการเขียนบันทึกให้จับสำหรับนักเรียน สำหรับให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกต่างๆ ออกมาโดยครูต้องมีจิตวิทยาในการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเขียนอย่างสนุก โดยนักเรียนของครูเลาแอนน์เสนอว่าควรได้ฝึกเขียนอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ตัวอย่างของหัวข้อ เช่น “ครูดี และครูไม่ดี เป็นอย่างไร” “ชีวิตของเด็กผู้ชาย สบายกว่าเด็กผู้หญิง จริงหรือไม่” “งเลาเรื่องครูที่เลวที่สุดที่เคยพบ” การเขียนบันทึกส่วนตัวนี้ นอกจากเป็นการหัดเขียนจากใจของตนเองแล้วยังเป็นเครื่องมือสร้างสมาธิด้วยครูบางคนให้เด็กเขียนทุกวัน ครั้งละ ๑๐ นาที จนเด็กๆ บ่นแต่เมื่อครูให้ทำติดต่อกันทุกวันหลายสัปดาห์แล้วให้หยุดเขียน ไม่มีการเขียนบันทึกอีกเด็กๆ กลับบ่นว่าทำไมไม่ให้เขียนอีกผมเดาว่าการเขียนออกจากใจตนเองให้ความรู้สึกพึงพอใจเ็นดอร์ฟินหลัง เมื่อทำทุกวันจะติดเหมือนที่ผมกำลังทำอยู่นี้แหละ

๒๖. ให้ศิษย์เรียนรู้เรื่องจริยธรรม เด็กมีสัญชาตญาณของความยุติธรรมแต่ตนเองเป็นศูนย์กลางของความยุติธรรมนั้น ซึ่งอาจก่อปัญหาต่อผู้อื่น เด็กจึงต้องเรียนรู้ความจริงว่าตนไม่ใช่ศูนย์กลาง ต้องคำนึงถึงผู้อื่น หรือการอยู่ร่วมกันด้วย ครูต้องช่วยให้เด็กได้เข้าใจภาพใหญ่ของชุมชน สังคม และโลก บทเรียนแรกที่นักเรียนควรได้เรียนคือแรงกดดันเชิงลบของกลุ่ม (negative peer pressure)

นักเรียนควรได้เข้าใจว่าคนเราทุกคนต่างก็มีข้อดีถือเชิงคุณธรรม จริยธรรมของตนเอง คนที่มีความสามารถสื่อสารความเชื่อเชิงคุณค่าเชิงศีลธรรมออกมาอย่างชัดเจนก็ไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของแรงกดดันเชิงลบของกลุ่มได้ง่าย เช่นไม่ตกเป็นสมาชิกของแก๊งอันธพาล แก๊งติดยา ฯลฯ ครูเลาแอนน์ใช้บทเรียนเรื่องเงินสำหรับทำความเข้าใจจริยธรรมโดยมีคำถามเรื่องไปกินอาหารแล้วได้รับเงินทอนเกิน จะเก็บไว้หรือคืน หรืออาจขึ้นกับว่าทอนเกินมากหรือน้อยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนตอบคำถามแล้วให้จับกลุ่ม ๕ คนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน แล้วแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในชั้น เรื่องแบบฝึกหัดเรียนจริยธรรมนี้ ครูสามารถออกแบบอย่างสร้างสรรค์ได้มากมาย

๒๗. ใช้การทดสอบเป็นเครื่องมือ การสอบคือเครื่องมือวัดการเรียนรู้อื่นไม่ใช่เครื่องมือปิดกั้นความก้าวหน้า และต้องไม่ใช่เครื่องมือหลอกเองประมาณ ครูต้องใช้การทดสอบเพื่อประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก คือใช้วัดการเรียนที่แท้จริงไม่ใช่วัดการเรียนหลอกๆ ผมมีความเห็นว่าต้องสอบความคิดมากกว่าสอบความจำ สอบให้ครบถ้วนทุกด้านของการเรียนรู้ไม่ใช่แค่สอบวิชา

๒๘. ใช้คอมพิวเตอร์ช่วย เด็กๆ ชอบคอมพิวเตอร์ และใช้เก่งกว่าผู้ใหญ่ครูต้องชักชวนและส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ใช่เอาแต่ใช้เล่นเกมหรือท่องเน็ต

อย่างไร้เป้าหมาย ครูต้องแนะนำศิษย์ให้รู้จักแหล่งความรู้ออนไลน์
ด้านต่างๆ

อ่านและเขียนบันทึกมาถึงตอนนี้ ผมเกิดความรู้สึกว่า นักเรียนที่
ได้เรียนกับครูที่มีความคิดความรับผิดชอบและทักษะ อย่างครู-
เลาแอนน์ จะได้รับการปูพื้นฐานไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีทั้งความรักการเรียนรู้
ความมั่นคงทางอารมณ์ความเข้าใจโลกและชีวิตจะเติบโตไปเป็นพลัง
ของสังคม ในขณะที่ครูที่ไม่เอาถ่านไม่รับผิดชอบไม่รักเด็กก็จะเป็น
ผู้ทำลายชีวิตของศิษย์ทางอ้อมอย่างไม่รู้ตัว

ผมตั้งความหวังว่า น่าจะมีการแปลหนังสือเล่มนี้ สำหรับให้ครู
ใช้เป็นคู่มือครู เพราะหากปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ เหล่านี้ (มี
รายละเอียดเชิงเทคนิคมากกว่าที่ผมเก็บมาบันทึกกว่า ๑๐ เท่า) แล้ว
ปัญหาเด็กสอบ NET ผ่านในอัตราต่ำจะทุเลาลงไปมาก

วิจารณ์ พานิช

๑๖ เม.ย. ๕๕

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/444229> และ
<http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/443981>)

การอ่าน

รับความจาก

Teaching Outside the Box : How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson
หน้า 7 The Three R's : Reading, Reading, Reading

การอ่านหนังสือไม่แตกคืออุปสรรคอันดับ ๑ ของการเรียนรู้ให้ได้ผล โดยที่แท้จริงแล้วธรรมชาติของเด็กมาความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเข้าใจ อยากรู้อยากประสบความสำเร็จ และการอ่านได้เป็นสิ่งหนึ่งที่ตอบสนองจิตวิทยาข้อนี้ แต่เด็กหลายคนตกเป็นเหยื่อของการบังคับ การทำให้การอ่านเป็นเรื่องน่าเบื่อ หรือเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองต่ำต้อย น้อยหน้าเพราะอ่านไม่เก่งเท่าคนอื่นทำให้เกิดจิตใจสำนึกที่เกลียด การอ่าน

คำแนะนำต่อการสร้างนิสัยรักการอ่าน

- ส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือที่ตนชอบ หรืออยากอ่าน อย่า บังคับ พ่อแม่และครูเด็กเล็กต้องหาทางทำให้การอ่านเป็นเรื่องสนุก และทำตนเป็นตัวอย่าง หาเวลาอ่านหนังสือให้ลูกฟัง
- ให้เด็กได้อ่านตามความเร็วในการอ่านของตนเอง อย่าเร่ง หรือจำกัดเวลา
- เด็กที่มีปัญหาการอ่านหรือเรียนช้า อาจมีปัญหาสายตาวางแสงมากเกินไป (scotopic sensitivity syndrome) อ่านหนังสือจากกระดาษมันหรือมีเงาสะท้อนแล้วปวดตา น้ำตาไหล เด็กเหล่านี้อาจถูกวินิจฉัยผิดว่าเป็นโรค dyslexia หรือเป็นโรค ADHD ในขณะที่จริงๆ แล้วเด็กไม่ได้มีปัญหาทางสมองแต่มีปัญหาที่สายตา ครูเลาแอนน์บอกว่า เด็กที่มีปัญหาการเรียนเกือบครึ่งหนึ่งเกิดจาก scotopic sensitivity syndrome นี้

- อย่าบังคับให้เด็กอ่านออกเสียง ให้อ่านออกเสียงหรืออ่าน ในใจก็ได้ตามความชอบของแต่ละคนหากบังคับจะทำให้ เด็กจำนวนหนึ่งเกลียดการอ่าน
- เลือกหนังสือที่น่าสนใจและตรงกับชีวิตจริงของเด็ก ให้เด็กอ่านเด็กบางคนไม่ชอบอ่านนวนิยายแต่ชอบอ่านสารคดี หรือ หนังสือเกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ พืช โบราณสถาน ฯลฯ ครูควรให้เด็กเริ่มต้นอ่านหนังสือประเภทที่ตนชอบ เมื่ออ่านคล่องและรักการอ่านแล้ว จึงส่งเสริมให้อ่านหนังสือประเภท อื่นๆ เพื่อเรียนรู้สิ่งสมมติของตนเอง การอ่านไม่ใช่แค่มี ประโยชน์ให้อ่านออก และเข้าใจเรื่อง แต่ยังให้ประโยชน์ใน มิติที่ลึกคือการคิดอย่างลึกซึ้ง (critical thinking) และ จินตนาการ (imagination) ด้วย ครูสามารถพัฒนาลูกเล่น เพื่อทำให้ชั้นเรียนด้านการอ่านสนุกสนาน เกิดการอภิปราย ให้ความเห็นโต้แย้ง มีการเล่นเกม การกำหนดคำคุณศัพท์ ที่อธิบายลักษณะของหนังสือสั้น ๕ คำ (หรือกว่า) ให้เกิด การเรียนรู้ในมิติที่ลึก
- อย่าบังคับให้นักเรียนอ่านหนังสือที่ตนไม่ชอบจนจบ หาก นักเรียนเมื่อจริงๆ ก็ให้เลิกอ่านได้โดยให้เขียนบันทึกไว้ว่า ได้ ความว่าอย่างไรและรู้สึกอย่างไร และควรให้นักเรียนได้จับ กลุ่มกันแลกเปลี่ยนความเห็นหนังสือที่น่าอ่านเป็นอย่างไร หนังสือที่น่าเบื่อเป็นอย่างไร เพื่อครูจะได้เข้าใจเด็กแต่ละ

กลุ่ม แต่ละคนและหาหนังสือที่เหมาะสมมาให้อ่าน หรือให้นักเรียนเลือกเอง

- ให้อ่านหนังสือบางเล่มโดยไม่มีการทดสอบในภายหลัง เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าการอ่านไม่ใช่การทดสอบ แต่เป็นทักษะ เป็นทักษะที่มีประโยชน์ต่อชีวิตในภายหน้า เป็นสิ่งที่เราฝึกเอาไว้ใช้ประโยชน์ในชีวิต ไม่ใช่เพื่อให้ผ่านการสอบ
- สอนเคล็ดลับในการอ่านเพื่อฝึกการจับใจความ โดยแนะนำให้เด็กลองจินตนาการภาพในสมอง (ภาพพจน์) ระหว่างการอ่าน
- เคล็ดลับการสอนนิชาวรรณคดี และวิชาควินิพนธ์ มีรายละเอียดมาก มีการใช้ภาพวาดต่างๆ ช่วยกระตุ้นความเข้าใจผ่านสายตา มีการหยุดพิจารณาคำ/ประโยค เป็นระยะๆ มีการหยุดวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรม หรือแรงจูงใจต่อพฤติกรรมของตัวละคร จังหวะจะโคนในการเดินกระบวนกรเรียนรู้และการใช้ภาพยนตร์ (ถ้ามี) ตบท้ายบทเรียนหากนักเรียนเรียนหนังสือเล่มนั้นจนจบ และการออกข้อสอบการจัดให้มีโครงการเฉพาะบุคคล (ใช้เวลา ๒ สัปดาห์) เคล็ดลับสำคัญคือ ครูพึงตระหนักว่านักเรียนมักจะมีอคติต่อการอ่านหนังสือวรรณคดี คลาสสิก เช่นบทละครของเชกสเปียร์ว่าน่าเบื่อและยาก ครูเลาแอนน์จึงบอกเด็กว่าหลังจากเรียนไปได้ระยะหนึ่งจะเปิดโอกาสให้นักเรียนโหวตว่าจะยุติ หรือเรียนต่อ เพื่อเป็นการรับประกันว่าครูต้องสอน

สนุกหากไม่สนุกยินดียุติ พบว่ายังไม่เคยมีแม้แต่ครั้งเดียวที่นักเรียนโหวตยุติการเรียนบทละครเมโอและจูเลียต

- แหล่งเอกสารสำหรับสอนวิชา Reading มีมากมาย เบอร์ ๑ และ ๒ ที่แนะนำคือ www.bbc.co.uk/reading และ www.bbc.com

ระหว่างที่อ่านหนังสือบทนี้ คำที่ครูเลาแอนน์ย้ำคือ ครูมักเป็นคนที่อยู่ในประเภทประสบความสำเร็จด้านการเรียน (และการอ่าน) จึงมักไม่เข้าใจจิตวิทยาของเด็กที่มีปัญหาการอ่าน ทำให้ผมยิ่งเจียมตัวหนักขึ้นว่าที่ผมเขียนบันทึกชุดนี้ ผมอาจปล่อยขี้เท่อมากทีเดียว เพราะผมเองก็คงจะอยู่ในกลุ่มที่ไม่เข้าใจลึก ต่อเด็กที่มีปัญหาการเรียน เพราะตัวเองและครอบครัวไม่ค่อยประสบปัญหานี้ ไม่มีประสบการณ์ตรง

หนังสือเล่มนี้บอกผมว่า เป้าหมายสำคัญของโรงเรียนและชั้นเรียนเป็นการปลูกฝังนิสัย และทักษะหลายอย่างที่เรายังไม่ได้วัดตอนสอบ คือการวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่เราใช้อยู่ยังมีข้อจำกัด ยังไม่ครอบคลุมการเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์และเพื่อชีวิตที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่ครูเลาแอนน์จัดการเรียนรู้ในมิติเหล่านี้ให้แก่ศิษย์ของตนอย่างครบถ้วน

อีกประการหนึ่งที่เป็นการเรียนรู้ของผมคือการเรียนรู้การใช้คำคุณศัพท์เพื่อบอกลักษณะ/คุณค่า ของเรื่องราวต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่ลึกและจะช่วยฝึกการสื่อสารที่ดีมาก ทำให้ผมนึกถึงเกมคำศัพท์ที่ครู Rafe Esquith เล่นในหนังสือ Teach Like your Hair's On Fire เรื่องการอ่าน และเรื่องอื่นๆ

ครูที่ดีจะสอนแบบสอดแทรกวิชาชีวิต วิชาความจริงแห่งชีวิต วิชาทักษะชีวิตให้แก่เด็กในทุกวิชาเรียน โดยคำนึงถึงประโยชน์ข้อนี้เท่าๆ กันกับประโยชน์ของวิชาเรียน นี่คืออีกข้อสรุประหว่างบรรทัดจากการอ่านหนังสือเล่มนี้

วิจารณ์ พานิช

๑๗ เม.ย. ๕๕

ศิษยานุศิษย์ตอบปัญหาครู และนักเรียน

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/445138>)

ไม่ทราบว่ามีปัญหาของครูอเมริกันกับครูไทยจะเหมือนและต่าง
กันแค่ไหน แต่คำถามก็สะท้อนความอึดอัดขัดข้องในการทำหน้าที่ครู
และผมชอบวิธีตอบของครูเลาแอนน์มาก โดยเฉพาะคำแนะนำให้ครู
ยื่นหยัดที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะจัดการชั้นเรียนอย่างไร ไม่ใช่ไหลไป
ตามแรงผลักดันของเด็กที่บางครั้งก็ต้องการกำลังใจหรือต้องการ
โศว์โดยที่การจัดการชั้นเรียนนั้น ก็เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของ
นักเรียนทั้งห้องนั่นเอง ผมชอบวิธีใช้กลยุทธ์จัดการกับนักเรียนจอม
แค้นที่เต็มไปด้วยจิตวิทยาที่ไม่ใช่เพื่อปราบหรือเอาชนะเด็กแต่เพื่อ
ประโยชน์ของเด็ก

ประเด็นตัวอย่างคำถามจากครู

- ครูภาษาอังกฤษชั้น ม.๒ เขียนมาปรึกษาว่าได้รับคำแนะนำ
จากคนบางคนให้ “ตัดหางปล่อยาว” ศิษย์บางคนเพราะ
เหลือขอจริงๆ คำแนะนำคือต้องไม่ท้อถอยแต่ในขณะ-
เดียวกันก็ต้อง “ซาร์จแบต” ของตนเองเป็นระยะๆ อย่าให้
“แบตหมด”
- ครูวิชาภาษาอังกฤษและการพูด (English and Speech)
ชั้น ม.ปลาย อายุ ๒๕ ปี เพิ่งเป็นครูปีแรกเขียนมาแล้วว่า
เป็นครูหลังจากลองงานอื่นมาหลายงานและคิดว่ารักงานครู
แต่มีนักเรียนคนหนึ่งที่เป็นเด็กเรียนเขียนในใบประเมินว่า

ครูควรลาออกไปทำอย่างอื่น หรือมิฉะนั้นก็ต้องไปเรียน
วิชาการฟังทำให้ครูคนนี้วิตกกังวลและไม่เชื่อมั่นตนเอง
คำแนะนำคือ ตัวครูเลาแอนน์เองก็เคยประสบปัญหาแบบนี้
เช่นเดียวกันกับครูเก่งๆ อีกหลายคนเด็กเขียนแบบนี้
คนเดียว ตัวปัญหามักไม่ใช่เรื่องการสอนแต่ถ้าเด็กร้อยละ
๗๕ เขียนตรงกันละก็ใช่ เด็กคนนี้เรียกร้องความสนใจจาก
ปัญหาบางอย่าง ครูจึงควรช่วยเหลือเด็กคนนี้แต่ไม่ใช่หลง
เอาข้อเขียนของเด็กมาทำให้ตนเองท้อถอย

- ถามความเห็นเรื่องการให้ยารักษาโรค ADHD คำตอบคือ
ครูเลาแอนน์มีแนวโน้มจะไม่เห็นด้วย โดยคิดว่าควรช่วยเหลือ
เด็กโดยวิธีอื่นๆ ก่อน ทำให้ผมนึกถึงหนังสือ อุบาย
ขายโรค (ดาวนโหลดได้ที่ [http://www.cueid.org/
component/option,com_docman/task,cat_view/
gid,42/Itemid,42/?mosmsg=You+are+trying+to+
access+from+a+non-authorized+domain.+
%28topicstock.pantip.com%29](http://www.cueid.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,42/Itemid,42/?mosmsg=You+are+trying+to+access+from+a+non-authorized+domain.+%28topicstock.pantip.com%29)) อีกเล่มหนึ่งคือ
กระซอกหน้ากากอุตสาหกรรมอาหาร ([http://tonaor13.
blogspot.com/2010/08/appetite-for-profit.html](http://tonaor13.blogspot.com/2010/08/appetite-for-profit.html)) ที่เด็ก
เยาวชนและแม้แต่ผู้ใหญ่ถูกละเมิดเพทุบายด้านการตลาด
ทำให้เป็นผู้บริโภคโดยไม่จำเป็น ครูเลาแอนน์ให้ความเห็นที่
ตรงใจผมมากคือควรให้ยาเป็นทางเลือกสุดท้าย ระวังตก

เป็นเหยื่อของการโฆษณาหรือให้ข้อมูลด้านเดียวของบริษัทฯ โดยไม่บอกทุกข้อข้างเคียงของยา

- ครูอีกคนหนึ่งบอกว่าหมดแรงไปกับการห้ามปรามการทะเลาะวิวาทในชั้นเรียน ไม่สามารถทำให้ชั้นเรียนมีสมาธิกับการเรียนได้จะทำอย่างไรดี คำถามนี้ผมตอบได้เลยว่าให้อ่านหนังสือเล่มนี้เพื่อเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการและเคล็ดลับในการจัดการชั้นเรียน ผู้ถามเป็นครูที่ไม่รู้วิธีการจัดการชั้นเรียน
- มีวิธีทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนได้อย่างไร เรื่องนี้

ถามสั้นแต่ตอบยาวว่าครูไม่สามารถ “สอน” เด็กได้ ต้องทำให้เด็ก “เห็น” เองและเรื่องแบบนี้จะคุยกันได้ก็ต่อเมื่อเด็กกับครูสนิทสนมเกิดความไว้วางใจกันแล้วเท่านั้น วิธีของครูเลาแอนน์คือคุยกันเรื่องชีวิตอนาคตและรายได้ที่จะทำให้มีชีวิตที่ดีพอสมควรได้ แล้วเปรียบเทียบสถิติรายได้เฉลี่ยของคนไม่จบ ม.๖ กับคนจบ ม.๖, คนจบอนุปริญญา และคนจบปริญญา ให้เห็นว่าต่างกันแค่ไหนและเนื่องจากมักมีคนยุเด็กให้หยุดเรียนกลางคัน ค่อยไปสมัครสอบ GED (เทียบเท่า ม.๖) เอาที่หลัง ครูเลาแอนน์จะเอาหนังสือข้อสอบ GED ที่หนาเตอะให้ดูเพื่อให้รู้ว่าการเตรียมสอบ GED ไม่ใช่เรื่องหมูๆ อาจยากกว่าการเรียนตามปกติด้วยซ้ำ ครูเลาแอนน์จะสอนให้เด็กเข้าใจ Bloom's Taxonomy of Cognitive Domain และชี้ให้เห็นว่าการศึกษจะช่วยยกระดับการคิด การใช้เหตุผลช่วยให้มีความสำเร็จในชีวิต เมื่อมีโอกาสครูเลาแอนน์จะชี้ให้เห็นการคิดในระดับสังเคราะห์ และระดับประเมินผล ซึ่งจะได้มากับการศึกษาและฝึกฝน

- ทุกครั้งที่เข้าไปกินอาหารในห้องรับประทานอาหารของครู จะได้ยินเพื่อนครูกำลังคร่ำครวญถึงความอับเฉาของชีวิตครู และต้องการเปลี่ยนอาชีพในที่สุดแล้วตนจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ คำตอบคือ ไม่ หากมองให้เห็นคุณค่าหรือโอกาสในการทำประโยชน์ของการเป็นครู ใช้ชีวิตครูให้สนุก ให้เกิดการเรียนรู้

และก้าวหน้า คำแนะนำคืออย่าเข้าไปในสถานอโคจรเช่นนั้น
ปล่อยให้คนอมทุกข์อยู่ของเขาไป

อ่านคำถามคำตอบในบทนี้แล้ว เห็นได้ชัดเจนว่าปัญหาของคุณ
มีสารพัดด้าน ทั้งปัญหาจากตนเอง จากนักเรียนนักเรียน จากระบบ
บริหารโรงเรียน จากเพื่อนครู จากพ่อแม่ผู้ปกครอง ทั้งหมดนั้นคือ
ประเด็นเรียนรู้ของคุณเป็นชีวิตจริงที่คุณจะต้องเผชิญและทำให้
ประสบการณ์ เหล่านั้นเป็นผลเชิงบวกต่อชีวิตของตนเอง

วิจารณ์ พานิช

๑๗ เม.ย. ๕๕

ประหยัดเวลา และพลังงาน

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/446303>)

จับความจาก
Teaching Outside the Box : How to Grab Your Students
by Their Brains เขียนโดย LouAnne Johnson
บทที่ 10 Time and Energy Savers

ที่จริงไม่ว่าทำงานอะไร คนเราต้องรู้จักทำอย่างประหยัดเวลา และพลังงานทั้งสิ้น แต่การทำหน้าที่ครูอาจดูดพลังกายและพลังใจให้เหือดแห้งไปอย่างรวดเร็ว หากไม่รู้วิธีทำงานแบบประหยัดพลังงาน และเวลาของตน ครู LouAnne แนะนำวิธีการหรือเครื่องมือต่อไปนี้

แผนการสอน

แผนการสอนที่ถูกต้องจะช่วยให้ครูทำงานอย่างมีระบบยืดหยุ่น และประหยัดเวลา ครูเลาแอนน์ไม่แนะนำให้ทำแผนการสอนแบบละเอียด กำหนดแผนรายปี รายเดือน รายสัปดาห์ และรายวัน ลงไปถึงรายชั่วโมงหรือรายคาบและพยายามสอนตามนั้น เพราะจะทำให้เอกสารแผนการสอนเป็นนาย กำหนดให้ครูต้องทำตามนั้นอย่างกระตือรือร้นไม่ได้ โดยที่มีหลายเรื่องจุกจิกที่ทำให้เสียเวลาโดยไม่คาดหมายเกิดขึ้นหรืองานหรือการทดสอบบางอย่างที่วางแผนให้นักเรียนทำโดยใช้เวลา ๓๐ นาที เอาเข้าจริงนักเรียนทำเสร็จในเวลาเพียง ๑๐ นาที หรือบางกิจกรรมครูวางแผนไว้ ๑๕ นาที แต่นักเรียนใช้เวลา ๑ ชั่วโมง หากครูพยายามทำและปรับแผนการสอนละเอียดให้ตรงความเป็นจริงจะเสียเวลามากโดยไม่จำเป็น

ครูเลาแอนน์แนะนำให้ทำแผนการสอนแบบคร่าวๆ ยืดหยุ่น เปิดช่องให้ปรับได้ตามสถานการณ์จริงโดยเขียนไว้ว่าใน ๑ ปีการศึกษา

นักเรียนจะได้เรียนอะไรบ้างหลังจากทำความรู้จักนักเรียนรู้ความสามารถและข้อจำกัดของนักเรียนแล้วจึงปรับแผนให้เหมาะสมต่อนักเรียนชั้นนั้นๆ แผนการสอนรายสัปดาห์ก็เขียนไว้กว้างๆ และยืดหยุ่นเปิดช่องเวลาไว้สำหรับกิจกรรมเพื่อเลือกที่อาจทำได้ ไม่ต้องทำก็ได้แล้วแต่สถานการณ์

ในแต่ละส่วนของแผนการสอนระบุไว้ด้วยว่าตอบสนองส่วนไหนของหลักสูตรแต่ในความเป็นจริงแล้วครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้มากกว่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยการสอนให้นักเรียนเรียนรู้วิธีคิดและวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศ หากปูพื้นทักษะนี้ไว้ นักเรียนจะเรียนได้ดี ในปีต่อๆ ไป

การปูพื้นฝึกวิธีคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ให้แก่นักเรียนสำคัญกว่าการพยายามสอนตะลุมตะกลมตามในข้อกำหนดหลักสูตรและให้นักเรียนจดจำเนื้อหาที่กำหนดสำหรับตอบโจทย์ข้อสอบที่เน้นความจำ

แผนการสอนเป็นเพียงส่วนเดียวของชีวิตจริงของการเป็นครูที่ดี ครูเพื่อศิษย์ ครูมือใหม่อาจต้องเขียนแผนการสอนอย่างละเอียดแล้วเรียนรู้จากประสบการณ์ สำหรับนำมาเขียนอย่างย่อและยืดหยุ่นมากขึ้น เปลี่ยนเวลาที่ใช้ในการวางแผนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น เน้นใช้ผลการเรียนของนักเรียนเป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ให้

มากขึ้น (แทนที่จะยึดมั่นอยู่กับเอกสารแผนการสอน) เมื่อนักเรียนเรียนได้ช้ากว่าแผนในบางช่วง ครูก็ปรับการสอนเพื่อช่วย นักเรียนจะรู้สึกได้เองว่าครูเอาใจใส่ และจะขยันหมั่นเพียร จนเร่งการเรียนรู้ในช่วงอื่นๆ ให้เสร็จตามแผนและหลักสูตรได้ เน้นว่าพฤติกรรม “ครูเพื่อศิษย์” จะเป็นพลังกระตุ้นการเรียนรู้ของศิษย์อย่างคาดไม่ถึง

มอบหมายให้นักเรียนฝึกทำ (Independent Assignment)

เป็นวิธีจัดให้นักเรียนฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทักษะหลายอย่างของ 21st Century Skills รวมทั้งทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสารการเจรจาต่อรอง การรับฟังผู้อื่น การออกความเห็น การยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพราะการฝึกทำโจทย์นี้ให้ทำเป็นคู่หรือเป็นทีมหลายคนเมื่อได้รายงานแล้วให้นักเรียนนำเสนอต่อชั้นเรียนด้วย ผลทางอ้อมต่อครูคือ ครูได้เปลี่ยนบทบาทจากเป็นผู้สอนสาระเนื้อหาไปเป็นผู้แนะนำและให้กำลังใจ (facilitator, coach) ช่วยลดภาระด้านเนื้อหา

ครูต้องฝึกฝนเรียนรู้วิธีกำหนดโจทย์ให้เหมาะกับนักเรียน และให้ท้าทายไม่ง่ายเกินไปและไม่ยากเกินไป รวมทั้งมีหนังสือ เอกสาร แหล่งค้นคว้าให้เพียงพอเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนจาก

ความเข้าใจของตนและจากการนำเสนอ (“สอน” เพื่อนๆ โปรดดู Learning pyramid จะเห็นว่าวิธีเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือสอนคนอื่น)

สำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจช่วยแนะขั้นตอนของการค้นคว้า หาข้อมูล วิเคราะห์ว่าจะเลือกเชื่อ/ไม่เชื่อข้อมูลไหน หากพบว่าต่างแหล่งให้ข้อมูลต่างกันและวิธีฝึกทำโจทย์ แต่ในครั้งหลังๆ นักเรียนจะทำได้เองอย่างคล่องแคล่วโดยครูต้องบอกโจทย์ให้ชัดเจนระบุเป้าหมายที่ต้องการอย่างชัดเจน

จะเป็นการดี หรือได้เรียนรู้ฝึกฝนการทำงานอย่างรับผิดชอบ หากครูกำหนดให้นักเรียนแต่ละคนทำสัญญาส่งงาน เป็นสัญญาง่ายๆ แต่มีประโยชน์ทั้งต่อครูและต่อนักเรียน สำหรับครูสัญญาจะช่วยให้ครูติดตามสอดส่องว่ามีใครบ้างที่ทำงานก้าวหน้าช้าอาจส่งงานไม่ทัน ครูจะได้เข้าไปช่วยแนะนำ ส่วนนักเรียนจะได้ประโยชน์คือฝึกความรับผิดชอบและฝึกทำงานให้สำเร็จตามเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลา

ตัวอย่างสัญญาส่งงาน

ข้อกำหนด: กรอกข้อความ เติมชื่อแล้วส่งครู

ข้าพเจ้าเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้รับผิดชอบต่อการทำโจทย์ของข้าพเจ้า ถ้าข้าพเจ้าเลือกเพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมงานทำงานส่วนของตนไม่เสร็จ ข้าพเจ้าก็ยังคงต้องรับผิดชอบทำโจทย์ โดยจะทำสัญญาส่งงานใหม่

โครงการของข้าพเจ้าคือ

.....
.....
.....

เลือก ๑ ข้อ และกรอกข้อความ หากนักเรียนเลือกที่จะทำโครงการร่วมกับเพื่อน ๑-๒ คน

- ข้าพเจ้าเลือกทำงานคนเดียว
- เพื่อนร่วมงาน ๑ คน ของข้าพเจ้าคือ
- เพื่อนร่วมงาน ๒ คน ของข้าพเจ้าคือ และ

ข้าพเจ้าเข้าใจว่าจะต้องส่งรายงานความก้าวหน้าภายในวันที่.....

ข้าพเจ้าเข้าใจว่าจะต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์คือวันที่.....

ถ้าข้าพเจ้าเข้าใจว่าหากข้าพเจ้าไม่ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ภายในกำหนด หรือไม่พร้อมที่จะนำเสนอผลงานต่อชั้น ข้าพเจ้าจะได้รับคะแนนศูนย์จากงานนี้

.....

ลายเซ็นของนักเรียน

วัน เดือน ปี

ตัวอย่างโจทย์แบบฝึกหัด เรื่องการวิเคราะห์เรื่องสั้น

ภาพรวม ทีมงานจะต้องอ่านเรื่องสั้น ๕ เรื่อง ที่ระบุไว้ที่กระดานประกาศ เรื่องสั้น ๓ เรื่องมาจากหนังสือเรียน อีก ๒ เรื่องมาจากวารสารวิชาการ (กรุณาอย่าเขียนบนเอกสาร เพราะจะต้องนำไปใช้ในชั้นเรียนอื่น) นักเรียนแต่ละคนต้องอ่านทั้ง ๕ เรื่อง โดยอ่านคนเดียวเงียบๆ หรืออ่านดังๆ ร่วมกันในกลุ่ม ถ้าอ่านดังๆ ในกลุ่มจะผลัดกันอ่านออกเสียงคนละเรื่อง หรือให้คนเดียวอ่านทุกเรื่องก็ได้

กำหนดงานเสร็จ งานชิ้นนี้ต้องเสร็จส่งครูภายในวันที่

นักเรียนทุกคนต้องเตรียมนำบันทึกส่งตัวของการทำโครงการให้ครูดู และเตรียมพูดคุยกับครูเรื่องการำโครงการในวันที่

ข้อกำหนด

๑. งานกลุ่ม : อ่านเรื่องแรก

๒. งานสำหรับนักเรียนแต่ละคน บันทึกบนกระดาษบันทึกว่าตนมีความรู้สึกละเอียดอย่างไร ชอบ/ไม่ชอบอะไร ระบุประโยคหรือวลีที่ตนชอบ/ไม่ชอบ ลอกประโยคเหล่านี้เก็บไว้ใช้ในโอกาสต่อไป (อย่าข้ามตอนนี้ เพราะต้องนำไปใช้ในตอนต่อไป)

๓. งานกลุ่ม : หลังจากนักเรียนแต่ละคนเขียนบันทึกของตนแล้ว ร่วมกันอภิปรายเรื่องราวในเรื่องสั้นแรก ทำความชัดเจนว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับส่วนไหนที่พูดกัน เพราะอะไร นี่คือการฝึกคิดด้วยตัวเอง อย่าลอกกัน

๔. งานกลุ่มและงานสำหรับนักเรียนแต่ละคน ทำซ้ำตามข้อ ๑-๓ ให้ครบ ๕ เรื่อง เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเรื่องสั้นทั้ง ๕ เรื่อง

๕. งานกลุ่ม : อภิปรายเรื่องสั้นทั้ง ๕ เรื่อง ทำความเข้าใจว่า เรื่องสั้นที่ดีเป็นอย่างไร เรื่องสั้นที่ดีต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ทำรายการองค์ประกอบและอธิบาย กลุ่มควรสามารถทำได้ ๓-๕ องค์ประกอบ (อย่ากังวล คำถามนี้ไม่มีคำตอบถูกผิด สิ่งที่ต้องการคือให้นักเรียนฝึกคิด อภิปรายด้วยเหตุผล)

๖. งานกลุ่ม: วิเคราะห์เปรียบเทียบเรื่องสั้นทั้ง ๕ และจัดลำดับเรื่องสั้นที่ดีตามเกณฑ์ในข้อที่ ๕ ที่กลุ่มร่วมกันกำหนด

๗. งานกลุ่ม : ออกแบบโปสเตอร์ หรือรายงานโดยใช้ ict เพื่อนำเสนอองค์ประกอบสำคัญของเรื่องสั้นที่ร่วมกันคิดในกลุ่ม เกณฑ์การจัดลำดับ ระบุเรื่องสั้น และผลการจัดลำดับโดยกลุ่ม

๘. งานกลุ่ม : เลือกสมาชิกกลุ่ม ๑ หรือ ๒ คน สำหรับนำเสนอผลงานกลุ่มต่อชั้น โดยให้เลือกตัวสำรองไว้ด้วย เพื่อในวันนำเสนอสมาชิกที่เลือกไว้ไม่มาเรียน

๙. งานสำหรับนักเรียนแต่ละคน : เขียนคำวิจารณ์สั้นๆ ว่า สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีบทบาทอย่างไรต่อผลงานกลุ่ม (โปรดวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์) ให้คะแนนการมีส่วนร่วมแต่ละคนตามเกณฑ์ ๐-๑๐ อย่าลืมวิจารณ์และให้คะแนนตนเอง (โปรดชื่อสัตย์)

๑๐. งานสำหรับนักเรียนแต่ละคน: ตบไหล่ตนเอง หรือปรบมือให้ตนเองที่ทำงานสำคัญสำเร็จ (ขอแทรกวิธีการให้รางวัลตนเองของผมสมัยเรียนหนังสือมัธยม ผมซื้อขนมทองหยิบของชอบให้รางวัลตนเอง ๒ บาท)

โปรดสังเกตว่า ในการมอบหมายงานให้นักเรียนทำเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ครูต้องมีเป้าหมายชัดเจนว่าในแต่ละงานมีเป้าหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง รวมทั้งต้องมีเอกสารแนะนำขั้นตอนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตามที่กำหนด และครูต้องประเมินในภายหลังด้วยว่านักเรียนได้เรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่ จะปรับปรุงโจทย์และขั้นตอนการเรียนรู้อย่างไรบ้างสำหรับชั้นเรียนต่อไป

ผมขอเพิ่มเติมความเห็นส่วนตัวของผม ว่า ครูควรชวนนักเรียนทำ reflection หรือ AAR ว่ากิจกรรมนี้ได้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและเรียนรู้อะไรบ้าง เท่ากับเป็นการต่อยอดคุณค่าของบทเรียนต่อชีวิตในอนาคตของนักเรียน ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง

หลังจากนักเรียนคุ้นกับการทำงานเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองจากโจทย์สั้นๆ ใช้เวลาสั้นๆ ขึ้นต่อไปคือการทำโครงการ

โครงงาน (Individual Portfolio)

โครงงานเป็นโจทย์ระยะยาว และยากขึ้น ที่นักเรียนทำเพื่อเรียนรู้ และฝึกฝนการรับผิดชอบการทำงานและส่งผลงานตามเวลา โดยควรเริ่มด้วยโจทย์งานระยะสั้น ๑-๒ สัปดาห์ ที่ไม่มีช่วงปิดยาว

หรือกิจกรรมพิเศษที่รบกวนสมาธิหรือความสนใจต่องาน คั่น ควรเริ่มด้วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาระในหลักสูตร และเป็นที่น่าสนใจ ให้ความรู้สึกท้าทาย ต่อนักเรียน และเปิดช่องให้มีการค้นคว้า และผลิตผลงานสร้างสรรค์ได้มาก ในระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน

ในถ้อยคำของผม นี่คือการเรียนรู้แบบ PBL (Project-Based Learning) ที่ควรเป็นวิธีการเรียนรู้หลักของนักเรียนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖ ขึ้นไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะวิธีเรียนรู้แบบนี้จะให้ Learning Outcome ที่ลึกและเชื่อมโยง เป็น 21st Century Learning ที่ให้ 21st Century Skills อย่างแท้จริง

จริงๆ แล้วครูที่ใช้การเรียนรู้แบบทำโครงการ ต้องฝึกทักษะการเป็นครูแบบใหม่ ที่ไม่ใช่ครูสอน แต่เป็นครูฝึก (โค้ช) หรือครูผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator)

ตัวอย่างของโครงการต่อไปนี้ ซึ่งมีความซับซ้อนสูง ต้องการทักษะการคิดระดับสูง ได้แก่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน สำหรับนักเรียนชั้น ม.๕ เป็นตัวอย่างที่ผมแปลถอดความมาจากหนังสือ Teaching Outside the Box เป็นเรื่องเกี่ยวกับคน Native Americans & Puritans

โครงการเรื่อง : The American Experience

ชื่อ... ช่วงเวลาเรียน...

ข้อกำหนด นักเรียนต้องทำงานทุกชิ้นที่ระบุข้างล่าง แต่จะทำตามลำดับก่อนหลังอย่างไรก็ได้ เมื่อทำงานจบแต่ละชิ้น นำมาให้ครูเซ็นชื่อที่ช่องว่างด้านหน้าชิ้นงานในเอกสารนี้ เพื่อรับทราบว่านักเรียนทำงานส่วนนั้นแล้ว

โครงการนี้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับครึ่งหนึ่งของคะแนนในภาคการศึกษา

..... ๑. อ่าน “The Historical Setting” ที่หน้า ๒-๓ ของหนังสือเรียน และเตรียมสรุปสาระสำคัญด้วยวาจาต่อครู

..... ๒. ไปค้นคว้าจากห้องสมุดโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดสาธารณะ หาเอกสารที่มีสาระเรื่องราวเกี่ยวกับชนเผ่าดั้งเดิมในอเมริกา ในช่วง ค.ศ.๑๕๐๐-๑๗๐๐ ให้ได้เอกสารที่เขียนอย่างดี และน่าสนใจ เนื่องจากนักเรียนจะต้องใช้เอกสารนี้ทำงานช่วงต่อไป ระบุเอกสารที่ได้ข้างล่าง
ชื่อเอกสาร หรือเว็บไซต์.....
ผู้เขียน (หรือบรรณาธิการ หรือผู้ออกแบบ).....

..... ๓. จงทำกิจกรรมต่อไปนี้ อย่างน้อย ๑ อย่าง

ก. เขียนบทสรุปเปรียบเทียบ ๒ เผ่า ระบุความเหมือนและความต่างของการจัดรูปแบบสังคม, วัฒนธรรม, บ้านเรือน, การแต่งกาย, ศิลปะ และอื่นๆ

โครงการเรื่อง : The American Experience

ข. วาดภาพ ๒ ฝา แสดงลักษณะการแต่งกาย, วัฒนธรรม, บ้านเรือน, ศิลปะ และอื่นๆ

ค. เตรียมนำเสนอสั้นๆ ๓-๕ นาที ด้วยวาจา เกี่ยวกับ ๒ ฝา หรือมากกว่า ๒ ในเรื่องวิถีชีวิต, วัฒนธรรม, เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย, ศิลปะ, ดนตรี, การเต้นรำ และอื่นๆ

..... ๔. จงอ่านเรื่อง “American Events/World Events” time lines ในหนังสือเรียนหน้า ๔-๗ เลือก ปีที่มีเหตุการณ์สำคัญ ๓ ปี (เช่น ค.ศ.๑๖๐๙ กาลิเลโอ สร้างกล้องโทรทรรศน์เครื่องแรก) แล้วค้นคว้าหาเรื่องราวรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากห้องสมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่นๆ บอกรายการของแหล่งค้นคว้านี้

- ชื่อสิ่งพิมพ์ หรือ Web page URL:
- ชื่อผู้เขียน หรือ site sponsor :
- ชื่อสิ่งพิมพ์ หรือ Web page URL:
- ชื่อผู้เขียน หรือ site sponsor :

หมายเหตุ ที่จริงรายละเอียดของโครงการยังมีต่อ แต่ในหนังสือฉบับ Kindle Edition ที่ผมมีอยู่ ส่วนต่อจากนี้ขาดหายไป จึงไม่สามารถถอดความมาได้ แต่เท่าที่มีพอจะช่วยให้เห็นแนวทางการออกแบบโครงการ

เนื่องจากโครงการนี้เป็นกิจกรรมที่คาดหวังให้เกิดการเรียนรู้ บูรณาการและลึก รวมทั้งมีน้ำหนักคะแนนสูงมากวิธีการให้คะแนนจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ครูต้องวางแผนและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ล่วงหน้าและให้คะแนนเป็นระยะๆ ตามข้อกำหนดเพื่อจะได้ไม่เป็นภาระมากตอนให้คะแนนสุดท้าย

เมื่อนักเรียนส่งงานแต่ละช่วง ครูเลาแอนน์จะเซ็นชื่อย่อพร้อมได้ระดับคะแนนกำกับไว้ โดยใช้สีหมึกที่นักเรียนไปลบเขียนใหม่ไม่ได้ เมื่อถึงตอนสุดท้ายครูก็เพียงแค่บวกคะแนนแล้วเฉลี่ยก็จะได้คะแนนโดยจะมีการปรับคะแนนตามการแก้ไขข้อผิดพลาดบกพร่องการทำงานเพิ่มและความพยายามของนักเรียน

คะแนนจากการทำโครงการนี้ อาจให้คะแนนในอีกวิชาหนึ่งด้วยก็ได้ เช่น ในโครงการมีการเขียนเรียงความ นอกจากให้คะแนนโครงการแล้วอาจให้คะแนนในวิชาไวยากรณ์ด้วยโดยมีหลักการที่สำคัญคือคนที่ขยันเรียนและแสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ จะได้คะแนนสูง นักเรียนที่ลอยหายไปมาเอาแต่เข้าเหย่เพื่อนไม่เรียนจะได้คะแนนต่ำ

บทนี้ว่าด้วยเรื่องเคล็ดลับในการประหยัดพลังงานและเวลาของครู แต่จะเห็นว่าสาระจริงๆ คือ การจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนรู้ 21st Century Skills โดยที่ครูไม่เหนื่อยเกินไปจะหมดไฟ

วิจารณ์ พานิช

๑๑ ก.ค. ๕๕

ยี่สิบปีจากนี้ไป (จบ)

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/449856>)

การเป็นครูเพื่อศิษย์ ให้คุณค่าและการตอบแทนต่อชีวิตมากกว่าสิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุหลายเท่าอาจเป็นสิบเท่า ...ความอึดใจที่เห็นศิษย์ได้ดี และการตอบแทนทางใจเมื่อ ๒๐ หรือ ๔๐ ปีให้หลังศิษย์มาแสดงความขอบคุณ

ยี่สิบปีหรือสี่สิบปีให้หลังครูอาจจำนักเรียนไม่ได้แต่นักเรียนจะจำครูได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่ประทับใจศิษย์ไม่รู้ลืม โดยที่ครูไม่คิดว่าสิ่งที่ตนทำจะมีความหมายถึงขนาดนั้นต่อนักเรียนในสหรัฐอเมริกา บริการของนักสืบทอดที่มีคนว่าจ้างมากที่สุดไม่ใช่เรื่องสามัคยานอกใจกันแต่เป็นการว่าจ้างให้หาตัวหรือที่อยู่ของครูเก่าเพื่อจะได้ติดต่อหาทางขอบคุณในสิ่งที่ศิษย์ประทับใจและรู้สึกในบุญคุณไม่รู้ลืม

สิ่งที่นักเรียนประทับใจและขอบคุณไม่จำเป็นต้องเป็นการที่ครูเอาใจหรือแสดงความรักนักเรียน อาจเป็นความเคร่งครัดของครูก็ได้ และในตอนเป็นเด็กศิษย์ผู้นั้นอาจรู้สึกไม่ชอบครูก็ได้ แต่เมื่อโตขึ้นก็ประจักษ์ว่าที่ครูทำไปนั้นเพราะความเอาใจใส่หวังดีต่ออนาคตของศิษย์ ดังเรื่องเล่าของครูเลาแอนน์ที่ไปชมพนักงานธนาคารว่าลายมือสวย พนักงานผู้นั้นจึงเล่าว่าเพราะครู ป.๒ กวดขันโดนตีมือบ่อยๆ เพราะลายมือไม่เรียบร้อย ตนเองอยากให้ครูรักจึงหมั่นคัดลายมือ แต่ก็ไม่เคยได้รับคำชมตอนนี้อยากขอบคุณครูคนนั้น แต่ก็หาตัวไม่พบเสียแล้ว

ครูเลาแอนน์เล่าว่า ได้รับจดหมายเล่าความประทับใจครูประมาณ ๑๐ เท่าของจดหมายบ่นไม่พอใจครู แสดงว่าแม้หลายสิ่งหลายอย่างในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่คุณค่าของความเป็นครูที่เอาใจใส่และปรารถนาดีต่อศิษย์ไม่เปลี่ยน

การเป็นครูเพื่อศิษย์ ให้คุณค่าและการตอบแทนต่อชีวิตมากกว่าสิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุหลายเท่า อาจเป็นสิบเท่า ...ความอึดใจที่เห็นศิษย์ได้ดี และการตอบแทนทางใจเมื่อ ๒๐ หรือ ๔๐ ปีให้หลังศิษย์มาแสดงความขอบคุณ

วิจารณ์ พานิช
๑๗ ก.ค. ๕๕

(ที่มา <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/450169>)

